

فايلى تايېدت به «وهفا»

- يادى وهفا، شاعبرى ناسكخه‌بايلى موكریان
- روانيېتكى سه‌ريېيى به ژيان و شيعرى «وهفا»دا
- كوچى شاعبرى سروودى په‌ره‌ستلکه
- هه‌ورى سه‌ران له‌سه‌ر سه‌رى كردم كرپوه‌پېچ
- با به نه‌رېتى «وهفا» وهفادار بين
- «وهفا» له‌م ولاته كوچى كرد
- شيعره فارسىيه‌كانى وهفا
- پېم خوشه‌ خه‌مت به‌ميڼى
- بو ماموستام «وهفا»

LONDON - 2006
ناسكخه‌بايلى

تیریا و شیریک
گوتهوت : نامه و ناکوچر چه چکر بز انم
نم ده گوت نامه نادر انم
ناور همه همه در خواجه و ته عمور
ناور نه و تا و ابدانه
ناور نه و خون شرانه
نه شیر نامه و ناکوچر هیتلر بز انم
نم ده گوت نامه و ناکوچر بز انم
ناور ستالین و سرد دام
نه وجه لاله
نه و در نه
که :
که قولایی دله وه
که و
که وانه که وانه چن بز انم

بو بیرینه نه که در شلوکاره ساله شاعر نور فانی
گوتهوت : ده مهر گوت نامه ناکوچر
فیر عم
به لام فیر نه نوم
نه شیر ده رده که م
که ده در تو ده چه که ورم
میش که شیر سه
که و شیریک ده که رعم
تیریا : و شیریک
به لام نامه پنجه وه
سومه یون وه فا

شیریککی «وهفا» به ده ستوخه تی خوی بو نه حمه دی شاملو

یادی «وه‌فا»، شاعیری ناسک‌خه‌یالی موکریان به خیر بیت!

فایلی تاییه‌ت - مه‌لبنده

گۆزانی ده‌یگوتنه‌وه و هونه‌رمه‌ندی ده‌فژن ئاریا هاوړتی ده‌کردن. نه‌وه شتیوان‌تیکی نوینی یادکردنه‌وه‌ی که‌سایه‌تییه‌کی هونه‌ری و نه‌ده‌بی کورد بوو، که پیشتر بق یادی نووسه‌ری کوردپه‌روه‌ری ئیترله‌ندی «ماریا ئوشی»ش ره‌چاو کرابوو. له‌م چه‌شنه‌ کۆری بی‌روه‌ریدا - به پیچ‌ه‌وانه‌ی ری‌وره‌سمی سه‌ره‌خۆشی و پرسه، ری‌ز له‌ ژبانی که‌سه‌که ده‌گیریت نه‌ک مردنی. ژبان و خه‌باتی نو‌یخ‌وازانه‌ی وه‌فا پی‌ویستی به یادکردنه‌وه‌یه‌کی تازه‌گه‌رانه‌ش هه‌بوو، کۆره‌که به‌و روانگه‌یه‌وه ری‌کخرا و به‌همان شتیوه‌ش به‌ری‌توه‌برا.

به‌و ئوم‌په‌دی ئه‌م شتیوه یادکردنه‌وانه بق هونه‌رمه‌ندان و خه‌لکانی خاوه‌ن به‌هره‌ بپه‌ته‌ باو و بنه‌ماله و هه‌روه‌ها ری‌کخراوه کوردیه‌کان له یادی خزمه‌تگوزرانی نه‌مری گه‌له‌که‌ماندا له‌جیاتی دۆش‌دامان و نازیه‌تباری، ژبان و لایه‌نی سه‌رکه‌تووی ئه‌رک و خه‌باتی که‌سه‌که بخه‌نه به‌رچاو، به‌کورتی ری‌ز له‌ ژبانی بگرن نه‌ک له‌ مردنه‌که‌ی.

ئیمه له‌ مه‌لبنده‌ی ری‌وشنبیری کورد - له‌نده‌ن، جگه له‌ به‌شداریکردنی کۆری ری‌زگرتنی ژبانی شاعیری به‌وه‌فای نه‌ته‌وه‌که‌مان عومه‌ری سولتانی (وه‌فا)، به‌شیک له‌ لاپه‌ره‌کانی ئه‌م ژماره‌یه‌ی گۆفاری «مه‌لبنده»یش ته‌رخانی یادکردنه‌وه‌ی ئه‌و شاعیره هه‌ستیاره‌ی موکریان ده‌که‌ین و چه‌ند وتاری پیشکه‌ش کراو له‌ کۆره‌که، له‌گه‌ل شیعری و وتاری ئه‌دیب و نووسه‌رانی موکریان و ناسیوانی وه‌فا و چه‌ند پارچه‌شیعری وینه‌ی شاعیر بلاو ده‌که‌ینه‌وه.

له‌ کۆتاییدا به‌ بۆنه‌ی کۆستی له‌ ده‌ستچوونی شاعیر، نووسه‌ر و خۆش‌نووسی کوردی موکریان - عومه‌ری سولتانی «وه‌فا» به‌ سه‌ره‌خۆشی له‌ که‌لی کورد، خه‌لکی شاری بۆکان و بنه‌ماله‌ی شاعیری کۆچکردوو ده‌که‌ین. یادی به‌ خیر بیت!

به‌ بۆنه‌ی کۆچی دوایی عومه‌ر سولتانی (وه‌فا) شاعیری پیشه‌ری بۆکانه‌وه‌ ری‌ژی یه‌کشه‌مه‌مه ۲۰۰۵/۱۲/۴، کۆریکی ری‌زگرتن و یادوه‌ری له‌ هۆلی کۆلیجی «بیرک به‌ک»ی زانستگه‌ی له‌نده‌ن به‌سه‌ترا، که‌ ژماره‌یه‌کی به‌رچاوی کوردانی له‌نده‌ن تئیدا به‌شدارییان کرد. کۆره‌که له‌ لایه‌ن ری‌کخراوه کوردیه‌کانی له‌نده‌ن [مه‌لبنده‌ی ری‌وشنبیری کورد، بنکه‌ی په‌نابه‌رانی کورد (کیا)، کۆمه‌لگای کوردی ری‌ژئاوای له‌نده‌ن و ده‌سگای خانووبه‌ره‌ی کوردی] و به‌ هاوکاری بنه‌ماله‌ی شاعیری کۆچکردوو به‌ری‌توه‌جوو.

به‌رنامه، به‌ فلووتی هونه‌رمه‌ند نازاد سه‌عد ده‌ستی پیکرد که‌ سێ پارچه‌ موسیقای «یوه‌هان ستیپان باخ»ی پیشکه‌ش کرد، ئه‌مجا میدیا زه‌هاوی هاوړتی له‌گه‌ل چرکه‌یه‌ک بیده‌نگی بق یادی شاعیری نه‌مر، به‌رنامه‌ی کۆره‌که‌ی به‌ کوردی و فارسی راگه‌یاند و سه‌ره‌به‌ست که‌رکوکوکی په‌یامی ری‌کخراوه کوردیه‌کانی پیشکه‌ش کرد.

پاشان، ئه‌نوه‌ر سولتانی - برای شاعیر - پارچه‌شیعریکی «وه‌فا»ی خۆپه‌نده‌وه و هونه‌رمه‌ندی کورد حه‌سه‌نی ده‌رزی شیعریکی دیکه‌ی شاعیری به‌ گۆزانی وت.

به‌شی دووه‌می به‌رنامه‌کان بریتی بوو له‌ خۆپه‌نده‌وه‌ی چه‌ند وتار له‌ لایه‌ن سه‌عید شه‌مس، تووژینه‌ر و که‌سایه‌تی سیاسی کورد و سێ که‌س له‌ ئه‌ندامانی بنه‌ماله‌ی وه‌فا: نه‌شمیل سولتانی، شه‌هانز پایه‌نده نازاد و ئه‌نوه‌ر سولتانی، هه‌روه‌ها په‌یامی دوکتۆر محه‌مه‌د ره‌زا شه‌فیعی که‌ده‌کنی - شاعیر و ره‌خنه‌نووسی ناوداری ئیترانی به‌ بۆنه‌ی کۆچی دوایی وه‌فاوه خۆپه‌ندراپه‌وه.

له‌ به‌شی کۆتایی کۆره‌که‌دا، سه‌ره‌تا هونه‌رمه‌ندی ناوداری کورد تارا جاف، گۆزانییه‌ک و پارچه‌یه‌ک موسیقای به‌ هارپ پیشکه‌ش کرد، ئه‌مجا به‌رنامه‌یه‌کی هاویشه‌ش له‌ لایه‌ن هونه‌رمه‌ندان حه‌سه‌ن ده‌رزی و ئاریا ئه‌سه‌عه‌دوه‌ ئاراسته‌ کرا، که‌ تئیدا فه‌ره‌یدوونی مه‌عرووفی شیعره‌کانی وه‌فای ده‌خۆپه‌نده‌وه و هونه‌رمه‌ند حه‌سه‌ن ده‌رزی به‌

روانینکی سهرپیی به ژیان و شیعی «وهفا» دا

ئه‌نوه سولتانی

عومەر سولتانی «وهفا»

وهفا و شیعر

ناسیاوی کاکم له‌گه‌ل شیعر، به شیعی فارسی دهستی پیکرد. له یهک دوو سالی پیش کۆدیتای ۲۸ی گه‌لاوێژی ۱۹۵۳ دژ به حکومه‌تی میلیی دوکتۆر محهمه‌دی موسه‌ددیقا، دهرقه‌تیکی گونجاو بۆ کاری سیاسی خولقاندبوو و رۆژه‌لاتی کوردستانیش وهک شاره‌کانی دیکه‌ی ئێران هه‌وای نازادی و دیموکراسییان هه‌لده‌مژێ. کاکم - عومەر سولتانی «وهفا» وهک نوێنه‌ر و فرۆشیاری رۆژنامه و گوڤاره‌ پیشکه‌وتنخوازه‌کانی ئه‌وده‌می ئێران له بۆکان، دوکانه‌که‌ی کردبووه مه‌کۆی هاتوچۆ و کۆبوونه‌وه و وتووێژی رووناکبیرانی شار.

به‌وه‌یدا که ئه‌وده‌م شیعی لاهووتی کرماشانی و محمد‌عه‌لی ئه‌فراشته و ئه‌بوتورابی جه‌لی فیتری من ده‌کرد، ده‌زانم خۆشی ئه‌وینداری شیعی سیاسی بوو.

سه‌بارته‌ به‌وه‌ی که له‌و سالانه‌دا شیعی گوتیبیت یان نا، زانیارییه‌کم نییه و دلنایام به‌ گیران و خرا‌نه‌زیندانی دوا‌ی کۆدیتای، ئه‌گه‌ر شیعی‌رێکیشی بووبیت له‌گه‌ل کتیب و رۆژنامه و یادداشته‌کانیدا بوونه‌ته ده‌سته‌چیه‌ی ناگری ته‌ندوو‌ر و ناویان نه‌ماوه.

هه‌واری چۆل
هه‌واری بیده‌نگ
هه‌له‌مووتی کر
شیری نیو لان
شیری زیندانی کالان

هۆ کاکه گیان!
ناتناسمه‌وه
تۆ کیی؟
له‌ کوئی؟
له‌ بیبیه‌ی چاومدای و نامبینی
له‌ په‌رده‌ی گویمدای و نامدوینی
له‌ ناخی دل‌ی تاسه‌بارمدای و
هه‌رواش ده‌می

هۆ کاکه گیان!
ژیان بۆ زۆرێکمان تاله
بۆ هه‌ندیک ده‌وری به‌تاله
زۆرێک هه‌ن بلقی سه‌ر ئاوان
هه‌ندیک هه‌ر قالب و ناوان
هه‌ندیکیش تیشکی هه‌تاوان
هۆ تیشکی هه‌تاوا!
برێوه ناو چاوی به‌ر شه‌واره که‌وتم

نووسین سه‌بارته به‌ برا - ئه‌ویش که‌سی که له‌ ماوه‌ی ۶۰ سالی پیکه‌وه‌ژیاندا بۆ تاقه‌جاریکیش رووی لێ گرژ نه‌کردبیتی، ده‌بیت چۆن بیتی؟ ئه‌سته‌م، ئه‌سته‌م، ئه‌سته‌م! هه‌ریۆیه‌ش من نامه‌وینت لێرده‌دا بچمه‌ سۆراغی ژیا‌نی تاکه‌که‌سی و بنه‌ماله‌یی کاکم - ئه‌م ئه‌رکه‌ بۆ سه‌رده‌میک هه‌لده‌گرم که ئه‌گه‌ر ده‌ره‌تانیک بۆ ژیا‌نی بێ ئه‌وم هه‌بوو، و ئه‌و که‌سه‌ره‌ نه‌فسی بۆ هێشتم، نوێخوازی، تازه‌گه‌ری، ئه‌رک و خه‌بات و کاری دا‌هینه‌رانه‌ی بکه‌مه‌هه‌ویری بابه‌تیک و له‌گه‌ل کۆمه‌لی شیعه‌ کوردیه‌کانیدا بلاوی بکه‌مه‌وه. بۆ ئێره هه‌ر ئه‌وه‌نده به‌سه‌ بلێم: "کاکم بۆ من کاک بوو، باوک بوو، مامۆستاش بوو، ئه‌و بوو داره‌اره‌ی قه‌له‌می پێ کردم، به‌رپرسیاریتی کۆمه‌لایه‌تی پێ ناساندم و خسته‌مه‌ سه‌ر رێبازی عه‌داله‌تخوازی و دژایه‌تی سته‌م."

من بۆ هه‌میشه رێز له‌ بیره‌وه‌ری شییرینی ده‌گرم و نمی بێ ئه‌وی هه‌رگیز له‌ چاوم ناسپه‌مه‌وه.

کوری شا بخوین. وه‌فا له سیاسه‌ت دور که‌وته‌وه و ئەم کاره‌ی ئە‌گەر به‌شیک له‌ژێر گوشاری بارودۆخدا بوو، به‌شیک زیاتری به‌هۆی گه‌وه‌ریکه‌وه‌ بوو که له‌ زاتی خۆیدا درده‌که‌وت: وه‌فا له‌ هه‌موو ماوه‌ی ته‌مه‌نیدا ئە‌ویندار مایه‌وه. ئە‌وین هێزی بزوینه‌ر و هۆکاری دا‌هینان و به‌گشتی، سه‌ره‌تا و ئە‌نجامی ژبانی بوو. ئە‌وین نه‌ له‌ ژبانی پۆژانه‌ی جیا ده‌کرایه‌وه و نه‌ له‌ شیع‌ر و نووسینه‌کانی. ئە‌گەر جاریک ده‌یگوت:

ئاخۆ پۆژی به‌ چاوم ئە‌ی بینم
 دهر که‌وئ بۆ گه‌لم چرای شادی؟
 ئاخۆ دوژمن له‌ خا که‌م ئە‌روا
 دئ شنه‌ی بای به‌هاری ئازادی؟
 ئاخۆ شه‌و شه‌ق ئە‌بیت و نووری هه‌تا و
 له‌ و په‌له‌ هه‌وره‌ سه‌ر ده‌خاته‌ دهرئ؟
 شۆره‌سواری ولاتی سه‌ره‌رزم
 ئاخۆ له‌ و لێزه‌ رژه‌ دپته‌ سه‌رئ؟
 به‌لئ پیم وایه‌ به‌ندی خه‌م ئە‌پسئ
 به‌ندبخانه‌ی «ئێشین» ئە‌بئ وێران
 دوژمنانم هه‌موو له‌ خوین ئە‌گلین
 دپته‌وه‌ هه‌ل به‌ جارئ بۆ کوردان
 شیع‌ری «هه‌ل»

ده‌یان جار ده‌ینوووسی:

... بیستانتیکی نه‌خشین بوایه‌ی
 له‌ سووچیکێ په‌رژینه‌ که‌ت
 دهر گایه‌ کم ده‌ کرده‌وه،
 جووتیک شه‌مامه‌م لئ ده‌دزی و
 هه‌موو پۆژی ده‌یان که‌رته‌
 به‌دزیه‌وه‌ بۆنم ده‌ کرد...

شیع‌ری «دزی»

... به‌ کام شه‌راب مه‌ستم ده‌ که‌ی؟
 هه‌لاوی ده‌نگ
 یان گولوی سینگ و به‌رۆک؟
 به‌ کام شیع‌ر هه‌ستم ده‌ که‌ی؟
 نوئ، یان غه‌زله‌؟
 به‌ کام زمان ده‌مدوینئ؟
 ئیشاره‌ی چاو؟ چه‌ی ناو گوئ؟
 که‌ هه‌ر نه‌ختیک،
 ته‌نیا نه‌ختیک،
 په‌نگی توخی سه‌ر گه‌ردانی و بئ په‌ناییم
 کال بیته‌وه‌ و
 تامی تالی دهر به‌ده‌ری
 له‌ گه‌روودا بشواته‌وه‌...

شیع‌ری «سپی ده‌نگ»

وه‌فا به‌ شنه‌ی بلاوینی ئە‌وین ژبا و به‌سۆزی ئە‌وینه‌وه‌ شیع‌ری گوت و هه‌ر ئە‌وینیش بوو جه‌لال و گه‌وره‌یی به‌ شیع‌ره‌که‌ی به‌خشی و بوو به‌ ئیکسیری ژبانی.

یه‌که‌م شیع‌ریکی کاکم که‌ مابیت و گه‌یشته‌بیته‌ ده‌ستی ئیمه‌، شیع‌ریکی فارسییه‌ به‌ ناوی «بوفکور» واته‌ کونده‌بوو، که‌ له‌ پاییزی سا‌لی ۱۹۵۶ له‌ زیندانی مه‌هاباد گوتراوه. یه‌که‌م شیع‌ری چاپکراویشی - تا ئە‌و جیه‌ی من بزانه‌م هی سا‌لی ۱۹۵۸ه‌ که‌ له‌ گۆفاریکی فارسیی چاپی تاراندا بلاو کرایه‌وه‌ و به‌ شوینیدا چهند شیع‌ریکی تر که‌ له‌ گۆفاره‌کانی «امید ایران»، «ته‌هران مصور»، «ترقی» و «اسیای جوان» بلاو بوونه‌وه‌ و ته‌ئریخی سا‌لانی ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۰یان به‌سه‌روه‌یه‌.

ئە‌و شیع‌رانه‌ی هه‌مووی فارسی و له‌سه‌ر شیوازی نوئ دانراون. شیع‌ری کوردی گوتن له‌و سا‌لانه‌دا، که‌ به‌تایبه‌ت له‌ کوردستان که‌ل به‌ موویه‌ک به‌ندبوو، شتیکی که‌متر گونجاو بوو و شیع‌ری نوئی کوردی پۆژه‌لاتی کوردستان سئ یا چوار سا‌ل دواتر له‌ دهره‌وه‌ی کوردستان و له‌لایه‌ن خویندکارانی کوردی زانستگه‌ی تاران‌ه‌وه‌ خولقا. عه‌لی حه‌سه‌نیانی، سواری ئیلخانیزاده و فاتیح شیخ الاسلامی - سئ کوچکه‌ی شیع‌ری نوئی کوردی له‌ رۆژه‌لاتی کوردستان، هه‌ر سێکیان له‌و سه‌رده‌مه‌دا، خویندکاری زانستگه‌ی تاران بوون.

تایبه‌تمه‌ندی شیع‌ری ئە‌وده‌می وه‌فا بریتین له‌:

- فارسی بوون،
 - نوێخوازی و
 - زمانی ساکار و بئ گری و گۆل.
 دهرنگتر، له‌ دهره‌وه‌ی سا‌لانی ۱۹۵۹، وه‌فا پووی کرده‌ شیع‌ری کوردی.

هۆکاری ئە‌م وه‌رچه‌رخانه‌ چهند شتیکن:

- شۆرشی ئە‌یلوولی باشووری کوردستان که‌ ژيله‌مۆی به‌ رواله‌ت دامرکاوێ مه‌سه‌له‌ی کوردی هه‌لسه‌نگانده‌وه‌،
 - دهرچوونی پۆژنامه‌ی کوردیی «کوردستان» له‌ تاران،
 - دامه‌زرانی رادیۆی کوردی له‌ تاران و کرماشان و
 - کارتیگری راسته‌وخۆی سواری ئیلخانیزاده و عه‌لی حه‌سه‌نیانی له‌سه‌ری.

ناوه‌رۆکی شیع‌ره‌ فارسییه‌کان له‌ زۆرایه‌تی خۆیدا لیری و ئە‌وینی شه‌خسین، به‌لام شیع‌ره‌ کوردیه‌کانی سه‌ره‌تا له‌ژێر ته‌ئسیری بارودۆخی سیاسی - کۆمه‌لایه‌تی ئە‌و سا‌لانه‌ی ئێران و به‌تایبه‌ت مه‌سه‌له‌ی ریفۆرمی زه‌ویزار و فه‌وتانی سیسته‌می فیئودالی و بیده‌سته‌لانکردنی ئاغا و دهره‌به‌گه‌ زۆرداره‌کانی بۆکان شیوازیکی سیاسی به‌ خۆیان‌ه‌وه‌ ده‌گرن که‌ خۆ له‌م چهند دیاره‌یه‌دا ده‌نوین:

- لایه‌نگری چه‌وساوه‌کان، به‌تایبه‌ت وه‌رزێران،

- دزایه‌تی ئاغاوات،

- لایه‌نگریکردنی شا، وه‌ک به‌رێوه‌به‌ری ریفۆرمی زه‌ویزار و

- کوردایه‌تییه‌کی تیکه‌لاو به‌ ئێرانچیه‌تی.

ئە‌م هه‌لوێسته‌، دوا‌ی سا‌لی ۱۹۶۲ و ۶۳ به‌ هۆی کالچوونه‌وه‌ی ئە‌و هیوایه‌وه‌ که‌ به‌ عه‌داله‌تی کۆمه‌لایه‌تی و له‌ناوچوونی چه‌وسانه‌وه‌ له‌ رێگه‌ی ریفۆرمه‌ رواله‌تییه‌کانی رژیمی شای به‌ستبوو، تووشی گۆرانکاری هات.

بته‌هیوایی به‌ داها‌توو، که‌ ئە‌نجامیکێ راسته‌وخۆی تیکشکانی کۆماری کوردستان له‌ لایه‌ک و حکومه‌تی میلیی دوکتۆر موسه‌دیق له‌ لایه‌کی تر بوو، داوینی گه‌لیک هه‌ستیارێ ئە‌وده‌می کوردستانیشی گرتبوو. لاپه‌ره‌کانی ئە‌و سا‌لانه‌ی رۆژنامه‌ی کوردستان، چاپی تاران، ئە‌و چه‌واشه‌یی و شه‌واره‌یه‌ی روه‌ناکبیران کورد به‌باشی دهرده‌خن هه‌ر له‌ که‌له‌شاعیری وه‌ک مامۆستا هیمنه‌وه‌ هه‌تا نووسه‌ر و شاعیره‌ که‌نجه‌کان.

ئە‌وانه‌ی وا له‌ دهره‌وه‌ی کوردستان ده‌ژیان و بۆن و هه‌وا‌ی نیوه‌نازادی زانستگه‌کانی ته‌وریز و تاران‌یان هه‌لده‌مژی، هه‌لوێستی رادیکالترین گرتبوو؛ چاوه‌ و سواری و هاوار و ئازاد له‌و که‌سه‌نه‌ن که‌ شیع‌ری ناو رۆژنامه‌ی «کوردستان» ییشیان په‌نگه‌ره‌وه‌ی ئە‌و هه‌لوێسته‌ نه‌ترسانه‌ و رادیکاله‌یه‌.

وه‌فا و زۆریکی تر له‌ شاعیرانی ناو کوردستان، که‌ له‌ژێر گوشار و چاوه‌دێری سیخو‌ر و ده‌ستگای جه‌ه‌نمه‌یی ساواکدا بوون، ده‌بووایه‌ یا له‌ سیاسه‌ت دور بکه‌ونه‌وه‌ یاخود ببه‌ بولبولیک که‌ بۆ

بلاوکردنه وهی «چه پکتیک گول» - سه رجه می شیعره کانی کاکمدا، به پرتوه به یرم. لیره دا بق نه وهی شاره زاییه کی زیاترم له ژبانی وهفا به دسته وه دابیت، کرؤنؤلؤژیایه ک دهکمه پاشبه ندی ئەم وتاره و کوتای به قسه کانم دینم. یادی وهفا به خیر بیت!

کرؤنؤلؤجیای ژبانی عومهر سولتانی «وهفا»

- ۱۹۲۹ (۱۳۱۸ی ههتاوی) هاتنه جیهان له بۆکان.
- ۱۹۴۵ (۱۳۲۴) سه رده می کۆماری کوردستان دهچته قوتابخانه.
- ۱۹۵۱ (۱۳۳۰) به هۆی تهنگژهی ناسنامه وه مۆله تی خویندنی ناوه ندی پی ندریت و قوتابخانه به جی دههیلئت.
- ۱۹۵۲ (۱۳۳۱) دوکانی خه پارازی (جه مالیات) داده نیت، سه ر ناکه ویت.
- ۱۹۵۳ (۱۳۳۲) یه کهم دوکانی سه ره به خوی رۆژنامه فرۆشی له بۆکان داده نیت. دوا به دوا ی کودیتای ۲۸ی گه لاویژه دژ به حکومه تی میلی دوکتور مصدق دهگرتیت و له مه هاباد زیندانی دهگرتیت.
- ۱۹۵۳ (۱۳۳۲) یه کهم شیعره نوی رۆژه لاتی کوردستان ده لیت، به لام به فارسی.
- ۱۹۵۳ (۱۳۳۲) به هۆی کیشهی ته منی که مه وه به مه رج له زیندان نازاد دهگرتیت و بق ماوه ی ۱۵ سال لژیر لئپر سینه وهی دادگای نیزامیدا ده میتته وه.
- ۱۹۵۴ (۱۳۳۳) دوکانی شیرینیات و به سته نی و پالووه دهکاته وه و بق یه کهم جار بیپی کۆلا ده نیتته بۆکان.
- ۱۹۵۷ (۱۳۳۶) یه کهم دوکانی سه ره به خوی کتیب فرۆشی بۆکان دهکاته وه.
- ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۳ (۱۳۳۷ تا ۱۳۴۲) شیعره فارسییه کانی له کۆفاره کانی چاپی تاران (امید ایران، تهران مصور، ترقی آسیای جوان و...) دا بلاو ده بنه وه.
- ۱۹۶۰ (۱۳۳۹) سه ریازی له مه هاباد.
- ۱۹۶۰ (۱۳۳۹) به رپر سیاری تیی به شی نه ده بی له رادیوی سوپایی مه هابادی پی ده دتیت.
- ۱۹۶۲ (۱۳۴۱) گه رانه وه بق بۆکان و چونه وه سه ر کاری کتیب و رۆژنامه فرۆشی.
- ۱۹۶۲ (۱۳۴۱) هاوسه ری ژبان دهگرتیت.
- ۱۹۶۲ (۱۳۴۱) کۆمه له شیعره فارسییه کانی به ناوی «سرود پرستو» (سرودی په ره سیکله) له تاران بلاو ده میتته وه.
- ۱۹۶۳ (۱۳۴۲) له کتیه رکتی شیعره ی رادیوی فارسی دیهدا پله ی یه کهم دینتته وه و ۵ به رگ کتیبی ئیمزاکراوی جه واهیر له عمل نه هرووی له پتوره سمیک بالوینخانه ی هیندستان له تاران له لایهن دوکتور سه دیق نه علم وه زیری فره هنگی ئیرانه وه خه لات دهگرتیت.
- ۱۹۶۳ (۱۳۴۲) ده بیتته باوکی یه کهم مندالی.
- ۱۹۶۴ تا ۱۹۷۹ (۱۳۴۳ تا ۱۳۵۸) له دوکانی که سه ره ی مالدا بق یه کهم جار «بیمه» (زمان) ی مال و دوکان له بۆکان دهکاته داب، بق یه کهم جار ده ستگای فۆتوکۆپی و ته له فیزیۆن و گه لیک که ره سه ی تر دینتته بۆکان.
- ۱۹۸۰ (۱۳۵۹) به مال وه دهچتته شاری ورمی و له وی دوکانی بوتیک دهکاته وه.
- ۱۹۸۱ (۱۳۶۰) مالی دهچتته شاری که ره ج (که وه ره دهشت) و له تاران دوکان دهکاته وه.
- ۱۹۸۲ (۱۳۶۱) مالی دهچتته تاران و خه ریکی کاروکاسبی جیا جیا ده بیت.
- ۱۹۹۵ (۱۳۷۴) به ۶ منداله وه له گه ل هاوسه ری دا دهگه رینه وه بۆکان.
- ۱۹۹۶ (۱۳۷۵) بق یه کهم جار دوکانی پیزه (پیتزافرۆشی) له بۆکان دهکاته وه و خواره مه نی کوردیش ده فرۆشیت.
- ۲۰۰۴ (۱۳۸۳) له تاران عه مه لیاتی دلئ دهکن و تووشی نارحه تی دیت.
- ۲۰۰۵ (۱۳۸۴) بق جاری دووم تووشی سه کته ی میشک (جه لته) دیت و له چنگه دا دهکته ویت.
- ۲۰۰۵/۱۱/۲۲ (۱۳۸۴/۹/۱) له مالی خوی له بۆکان مالئاواوی له جیهان دهکات و له وی ده نیتتیت.

ئه وه ویندارییه نه زه لی و نه به دییه، به لام هه رگیز له ئه رکی کۆمه لایه تی و برۆای به دوا رۆژی روونی چه وساو هکان دووری نه خسته وه. کاکم بق هه میشه وهک مرؤفیککی سو سیالیست مایه وه و ته نانه ت بق چرکه یه کیش نه چوو ه سه ر برۆای ئابینی. ئه وه برۆایه و ئەم بپرواییه - هه ردوو، له شیعره کانی دا خو دهنوتن که هیوادارم کۆمه له ی کوردی و فارسی شیعره کان له ماوه ی سالی ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ دا بکه ونه به ر ده سته خویته ر.

له باری فۆرمه وه، زۆربه ی هه ره زۆری شیعره فارسییه کانی چوار کۆپله ی نیما یین، گه رچی شیعره عه روزی و هه روه ها شیعره سپی بی کیش و سه رواش له ناویاندا کهم نین. زمان شیعره فارسییه اکن له وه پری پاراویدایه و وا هه یه که وتبیتته پیش گه لیک شاعیری فارسی زمان. دوکتور شه فیعی که ده کنی شاعیر و په خنه نووسی هه ره ناواری ئەمرۆی ئیران، سه به ره ت به «زمان» ی شیعره کانی وهفا ده لیت: «وهفا شاعیریککی به توانای ئەمرۆیه و وهک شاعیریککی غهیره فارس له به سته تینی شیعره نوی فارسیدا به باشی دره وشا و ته وه» (۱).

فۆرمی شیعره کوردیه کانی سه ره تا چوار کۆپله یی و ئاوینه یه کی شیعره فارسییه کانی بوون، به لام لیره شدا شیعره ی بی کیش و سه روا کهم نین و به هه مان شیوه شیعره عه روزیش، به لام هه ندی جار کیشی برگیه ی فۆلکلۆری کوردیشیان لی زیاد ده بیت:

بق پیتشه وه جووت به نده!

دنیا به تۆوه به نده...

به لی جووتیاری ئازا!

برای نه به زی وریا...

ئه وه ی دوژمن بوو پیتان

دونیای تال کردبوو لیتان،

وا کولاوه برینی

کوزاوه ئاگری ژینی

شیعره «مزکنی»

به لام وا هه یه به تووانم بلایم سه ره که و تووترین به شی شیعره کوردیه کانی وهفا چوارینه کانی. ژماره ی ئه وه چوارینه ده بیان و وا هه یه سه دان بن، که هه ره هه موویان ناوه رۆکی عاشقانه بیان هه یه:

به بۆنه ی تۆوه هاتوومه ئیره

ده نا چاوم له میژه لیره تیره

وه ره ئه ی شاسواری شاری جوانی

به تاقه ماچی میوانم که، خیره

به پوله ی شه وه کو قه قنه س ده سووتی

گوله فرمیسکه هه ر دی و خویش ده کا جی

چ خویش ده کرتته وه قفلی دلئ من

به چاویکه وتی کیزانی لادی!

گوتی پردیکی هه لبه ستین و به ستم

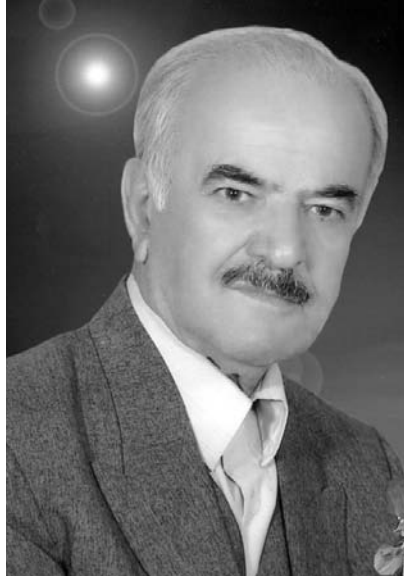
گوتی مه مکۆله کانم بمژه، گه ستم

له لئوی ناسی ماچیکی دامی

ده بیان ساله به ئه وه یه ک ماچه، مه ستم

ئه م روانینه سه رپتییه بق ناسیاوکردنیککی ساکاری خویته ر له گه ل شیعر و ژبانی وهفا ناماده کراوه و نابیت وهک هه لسه نگاندنی جیدی کاره کانی سه ر بکرتیت. هیوادارم ئەم کاره دواتر و له کاتی

کوچی شاعیری سروودی په‌ره‌سیلکه

ئەحمەد قازی — مه‌هاباد

خه‌به‌ر بووم که تهنیا دیوانه‌شعیریکی «سروودی په‌ره‌سیلکه - سروود پرستو» م لێ دیبوو. ئەو دەم که پێکه‌وه بووین شیعره‌فارسییه‌کانی بۆ ده‌خویندمه‌وه و تاک و تهراش شیعری کوردی. ناسکترین زبان بۆ ناسکترین و خه‌یال‌بزوینترین باب‌ه‌ته‌کانی ده‌روونی شاعیریکی به‌سوژ ده‌ کار هاتبوون، رۆمانتیک به‌ ته‌واوی مه‌عنا. دیوانی «سروود پرستو» ده‌گه‌ل هه‌موو کتێبخانه‌که‌م له‌لایه‌ن ساواکی شای ئێران به‌ تالان چوو. تهنیا ئەو دوو شیعهره‌م له‌ بیر ماوه، له‌به‌ر جوانیی به‌یان و ناسکیی پێکه‌وه‌ند و واژه و به‌رزیی ناوه‌ڕۆک به‌م نووسینه‌ ته‌مه‌نیکی درێژی پێ ده‌ده‌م.

عزیز من نمی خواهی بدانی

که پل ها در قفای ما شکسته

ره‌هی گر هه‌ست پیش روست زیر

ره‌ برگشت ما دیربست بسته

[عه‌زیزی من! مه‌گه‌ر نابێ بزانی،

که پردی پشتی سه‌رمان پاک شکاون

ئه‌گه‌ر پێگه‌ هه‌بیست، ریی پیشه‌چوونه،

له‌ میژه‌ پێی به‌رودوا به‌ستراون]

ده‌بین که ئەو رووناکیه‌ره‌ چۆن پرده‌کانی پشت سه‌رمان ده‌شکێنیت و پێگه‌ی گه‌رانه‌وه و پاشگه‌زبوونه‌وه‌مان لێ ده‌به‌ستیت و تهنیا پێگه‌ی چوونه‌پیشمان بۆ ده‌هێڵیته‌وه!

هه‌رده‌م که تیشکی نیگام ده‌که‌وته سه‌ر رۆخساره‌ رهناسوکه‌که‌ی په‌ره‌سیلکه‌یه‌کی، بزه‌یه‌کم چاو پێده‌که‌وت که به‌سه‌ر لێوه‌کانییه‌وه هێلانێ کردبوو. په‌ره‌سیلکه‌کان به‌ زستان کۆچ ده‌که‌ن و له‌ سه‌ره‌به‌هاریکی زوودا ده‌گه‌رینه‌وه. به‌لام په‌ره‌سیلکه‌ی بزه‌ی سه‌ر لێوی وه‌فا کۆچه‌ر نه‌بوو، هێلانێ له‌ زهنوێزیکیی پر له‌ شیع‌ر و چریکه‌ و تریفه‌دا دانابوو، دلی نه‌ده‌هات به‌ جێی به‌هێڵیت. ئەو بزه‌یه‌ زۆر به‌ناسانی ده‌بوو به‌ خنده‌ و بۆ ته‌شقی قاقایه‌کی پر له‌ شادیش بالی ده‌کێشا.

من وه‌فام به‌و رۆخساره‌ نازداره‌ مرۆفانه‌یه‌وه ناسی. یه‌که‌مه‌جار له‌ سالی ۱۳۳۸ی هه‌تاویدا که ده‌بیته‌ ۱۹۵۹ی زاین. پاش ده‌وامی ئێداری له‌ کتێبخانه‌ چکۆله‌که‌یدا له‌ شه‌قامی سه‌ره‌کی بۆکان له‌ نزیک هه‌وزگه‌وره‌ چاوم پێی که‌وت. ئەو دەم بۆکان شاره‌دییه‌کی گه‌وره‌ بوو به‌ ده‌وری قه‌لاوه. قه‌لاوی سه‌رداری بۆکان به‌سه‌ر هه‌وزگه‌ و شاره‌که‌ و ده‌شت و چیاکانی ده‌وروپه‌ریدا ده‌روانی و خشت به‌ خشتی و له‌ درزی هه‌ر دیوارێکه‌وه به‌ قه‌ولی سواره‌ی نه‌مر:

ده‌لێی بورجی خاپووری میژووی له‌ میژین

له‌ درزی هه‌زار خشتی رۆژ و شه‌وانی

دلۆپه‌ی چه‌پی پۆلی په‌ریانی دادا

ئەو دەم قه‌لا زۆر له‌ ئیستا قه‌لاتر بوو. ئەمرۆ که‌وتۆته‌ گه‌مارۆی خانوویه‌ره‌ و ساختمانی کۆنکریت و پۆلا که‌ پێکه‌نینیان به‌ سستی و هه‌لوهرینی کاگلی سه‌ر دیواره‌کانی و دارووخانی پایه‌ و بناغه‌کانی دیت. خۆ خه‌لکه‌که‌ش ئه‌وانه‌ نین که‌ ئەو دەم ده‌مدیت، هه‌وزگه‌ش که‌ "له‌به‌ر خۆره‌تاوا وه‌کو سینگی ژین ده‌هاژئ" وه‌ک کێژه‌ جوانه‌کانی ئەم هه‌رێمه‌ مه‌قنه‌عه‌ی ناسنینی به‌سه‌ردا کێشراوه‌ و ئیتر هه‌یه‌هات کوان گۆزه‌به‌شانه‌ له‌بار و نازداره‌کان که‌ به‌به‌ر ده‌رکی دوکانی وه‌فادا تێپه‌ر بن و به‌ حیلک و هۆر و چاوه‌برکی گۆزه‌کانیان له‌ ئاو پر بکه‌ن و ساتیک راوه‌ستن و دلان به‌ تالان به‌رنه‌وه‌ مالان.

ئەو سێ چوار ساڵه‌ی له‌و بۆکانه‌ی باسم کرد، جیرانه‌تی و خۆشه‌ویستی و چێژی شیع‌ر و رهناسووشیی وه‌فا هۆی هه‌سانه‌وه‌ و خۆش‌راوباردنم بوون. کاته‌ خۆشه‌کان وه‌ک برووسکه‌ تیز تێده‌په‌رن. وا بوو من گه‌رامه‌وه‌ مه‌هاباد و له‌وێه‌ سه‌ری پرشۆر ره‌تاندمی بۆ زیندانی قزلقه‌له‌ه‌ و قه‌سری تاران و پاش چوار ساڵ له‌و دۆزه‌خانه‌ هاتمه‌ ده‌روه‌وه‌ و له‌ تاران مامه‌وه. له‌ وه‌فا بێ

وه‌فا به‌ شیعره‌فارسییه‌کانی له‌نیو شاعیرانی فارس‌یزاندا ناسرابوو. پاش سه‌رکه‌وتنی ئینقیلابی ئێران و گه‌رانه‌وه‌ بۆ مه‌هاباد و پاشان ده‌ست به‌ کار بوونم له‌ ناوه‌ندی بلاک‌ردنه‌وه‌ی فه‌ره‌نگ و ئەه‌بی کوردی و به‌ده‌سته‌وه‌گرته‌نی به‌رپرسی و سه‌رنووسه‌ری گۆوازی «سروه» له‌ ورمێ، رۆژیک کتوپر لیم وه‌ ژوو که‌وت. پاش ۲۳ ساڵ ئامێزیکیی دیکه‌ پێکی گه‌یاندینه‌وه. هه‌مان عومه‌ر، هه‌مان «وه‌فا»، هه‌مان رهناسووک، به‌ هه‌مان په‌ره‌سیلکه‌ی بزه‌وه! هیندیک ورگزلتر له‌ جاران. پیک شاد و شوکر بووینه‌وه‌ و به‌که‌م پرسیارم ئەوه‌ بوو: "ده‌گه‌ل شیعره‌کان به‌ کوێ گه‌یشتیت؟" وه‌لامی دامه‌وه: "ده‌ستم لێ هه‌لنه‌گرته‌وه، جاروبار شتیک بۆ دلی خۆم ده‌لیم..." ده‌جا به‌شمان بده، گۆواره‌که‌مان تینووی شیعره‌ پر له‌ خه‌یاله‌ ناسکه‌کانته‌... "به‌ چاوان، با بزانه‌م چۆن ده‌بیست..."

ئێتر دیسان هاموشۆ، دیسان هه‌مان هه‌مان. زۆرجار ده‌چوومه‌ نیو رێستورانه‌که‌ی. ئەویش بۆ خۆی هه‌ر شیعریک بوو، پاک و خاوینی، ته‌عامی هه‌مه‌جۆره‌ی جیاواز و تازه. هه‌موو چاریکیش تا نه‌هاریک، شامیکیی ده‌رخوارد نه‌دا باین ده‌سته‌به‌ردار نه‌ده‌بوو. ئەو چار تاک و ته‌را شیعری بۆ ده‌ناردم و لاپه‌ره‌کانی سه‌روه‌م پێ ده‌خه‌ملاند. ئەو چار هه‌موو به‌ کوردی بوو.

ئەم بیره‌وه‌رییه‌م بۆ هه‌لسه‌نگاندنی شیعره‌کانی نه‌نوسیه‌وه، چونکه‌ هێشتا به‌ره‌مه‌کان سه‌رجه‌م له‌ دیوانیکدا کۆ نه‌بوونه‌ته‌وه‌ تا به‌ پێداچوونه‌وه‌یه‌کی ورد و نووسینیکیی ته‌سه‌ل، سه‌یر و سه‌فه‌ریک له‌ دونیای شیع‌ر و بۆچوونه‌کانیدا بکریت.

ئەوه‌نده‌ی من لێره‌دا ده‌توانم بێڵم ئەوانه‌ن: وه‌فا شیعری ده‌گوت و له‌ شیعار بێزار بوو، زبانی شیعره‌کانی وه‌ک هه‌ریری ناسک زه‌ریف و بریق‌ه‌دار بوو، جوانترین گولواژه‌کانی زبانی کوردی موکریان که‌ له‌ بۆکان و ده‌وروپه‌ردا له‌ هه‌موو شتیک پاراوتر و خه‌مه‌لیوته‌ره، به‌ هه‌ودای ئاو‌ریشمی خه‌یالی ناسک ده‌یه‌ژنده‌وه، تا له‌ خه‌یال لێو‌رێژ نه‌یا، تا ئیله‌امی شیعریک ده‌روونی نه‌هه‌ژاندبا شیعری نه‌ده‌گوت. به‌راستی شیع‌ر ئەوی ده‌گوت. هه‌ر به‌و هۆیه‌شه‌وه‌ شیعری که‌م هه‌یه، به‌لام هه‌رچی هه‌یه‌تی شیع‌ره. وه‌فا بێگومان شاعیریکی هه‌رده‌م ئه‌وی‌نده‌ار بوو، له‌ زۆریه‌ی شیعره‌کانیدا به‌رگۆیه‌کی × هه‌یه‌ که‌ یا ناوی «عه‌زیزی لێ دهنیت یا ناوی ناهینیت. ده‌لێی حه‌ز ناکا ئەو «وینووه» به‌ که‌سه‌یک

نه شمیل عومەر سولتانی «وهفا» له کۆری یادوهریی «وهفا» دا

ئاریا ئەسەد، حەسەن دەرزى و فەرەیدونى مەعرووفى

شەهناز پاپەندە ئازاد (فۆتۆ: ئەكى بابەمیری)

بناسیتیت. شیعرى وهفا به زبانی فاخیر و ناوه پۆکی ناسک و له باری پیکههاتهی کهلامیهوه دهچته خانهی رۆمانسیهتیکی نوێ له زبانی کوردیدا. ئەوهش نموونهیهک:

لهبى دهست

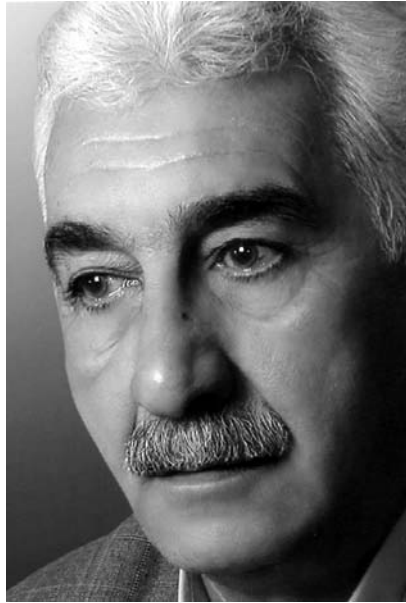
شەوی وایه دهیان که پەرت
خونجەیی یادت له بیرمدا
دهشکوئ و
لق و پۆیی داری حەزم
گۆل دەرده کا
پۆژی وایه سەدان که پەرت
پەنجەرەیی دل دە که مەوه و
بۆنی دەست و پەنجەت دەدزم
له بى دەستم هەلده که نم و
هێور هێور
چپە و سرتەیی ئەوینی تۆی تێ دە پڕێنم
هەندێ جاریش توو پەرت دە کهم
له خۆمەوه له لام وایه
کاتی نهختی توو پەره ده بی،
پشکوئ گۆنات گەشتەر ده بی و
له جارانی ش جوانتر ده بی
چاوم پره له مۆمی یاد
دهستم پره
له پره شەبه له ک
ئاخرین جار که چاوم پپی کهوتەوه
په ره سیلکهی بزهی سه ره لیوهکانی کۆچی
نه کردبوو، به لام ده هیلانه دارووخواه که پیدایه
په له قازهی مەرگی بوو. به لئ خاوهنی
«سرودی په ره سیلکه» و بهرگۆی هەموو
شبعرهکان، خەریکی کۆچیکی بی گه رانه وه
بوو. مەخابن! دنیا له گه ل «وهفا» بپوهفا
بوو، بپواده کۆچی پیکرد و دیسان
کۆستگه وتوو بووینه وه.

سه ره تایی زستانی ۱۳۸۴ - مه هاباد

× بهرگۆ: مخاطب

هه‌ووری سه‌ران له‌سه‌ر سه‌ری کردم کړپوه‌پیچ — به‌رزی سه‌ری به‌فرگړه مه‌روانه سه‌رسه‌ری نه‌مدی سه‌ری له‌ نه‌رزی نه‌دابی خولی زه‌مان — تیدا بی هه‌ر سه‌ری سه‌روسه‌ودای سه‌روه‌ری «حەقیقی»

فه‌تاح ئه‌میری — بۆکان

زه‌نگی ته‌له‌قۆن راپتله‌کاندم، دۆستی نازیز و خۆشه‌ویستم کاک په‌حمانی محمه‌دیان بوو، ئه‌و بوو به‌لام خۆی نه‌بوو، ده‌نگیکی مات، کز، که‌ساد و بیده‌ره‌تان، بی‌ئامان، ده‌سته‌وستان و بی‌سامان، ده‌نگی ئارام ئارام ده‌له‌رزی، وه‌ک باری گ‌رانی غه‌م به‌یه‌که‌جاری کۆلی پیدایه‌ی و به‌ژنی چه‌ماوه‌ی پشتی خه‌م کردبێ. وه‌ک خاوه‌نی خه‌ساریکی بی‌گه‌رانه‌وه، هیندی خالیکی چووک جیگای دل‌دانه‌وه‌ی هه‌رگیز نه‌مابێ. ده‌نگ نه‌بوو، غه‌م بوو، خه‌م بوو، ئاهه‌نگی دووری ته‌رسه‌ده‌هۆل، له‌ قوولایی شه‌وره‌کاتیکی بی‌گژ و گۆل را، هه‌والی مه‌رگ و نه‌مانی لیده‌باری.

هه‌والی له‌نه‌کاوێ مه‌رگی براده‌ریکی خۆشه‌ویست ئاخ چه‌ند ناخۆشه، سه‌دان بیره‌وه‌ری، سه‌دان گالته و قسه‌ی خۆش، ده‌ پروامدا ناگونجی! جو‌دایی سه‌خته. دووری له‌ وه‌فا بۆ هه‌میشه، بۆ هه‌تاهه‌تایه‌ غه‌دریکی گه‌وره‌یه له‌ من. لیکه‌ه‌لیرانیکی به‌سامه و مالا‌واییه‌کی دل‌ته‌زین و گورچووب.

ده‌گه‌ل کاک په‌حمان قه‌رارمان دانا، هاته‌ شوینم و چوینه‌ گۆرستانی گه‌وره‌ی شار. له‌ په‌نا گۆلکۆی مامۆستا حه‌قیقی جیگامان بۆ دۆزیوه، جیگاکه‌ جۆش بوو، قه‌یر هه‌لقه‌ن زه‌فه‌ریان پێ نه‌ده‌برد وه‌ شوین ئه‌تله‌س که‌وتین، ئیمه له‌ قه‌راغیک وێستا بووین، که‌وچکه‌که‌ی ئه‌تله‌س به‌ چرکه‌چرک و زۆره‌ملی نووکه‌کانی ده‌برد ده‌ دلی خا‌که‌وه هه‌ر ده‌توت خا‌کیش ئیزن نادا وه‌فای تیدا بنیژرێ به‌ خه‌ساری ده‌زانی دلی گه‌رمی ئه‌و ده‌ باوه‌شی ساردی بگرێ.

ئاخ ئه‌م خا‌که‌ رووکه‌ی له‌مێژینه‌ی وه‌فا بوو، کانه‌کای ئه‌وین و دل‌داری، جیپیی خه‌بات و فیداکاری، مه‌کۆی تیگه‌ه‌شتن و پیگه‌ه‌شتن، سه‌کۆی مان‌دوویی و حه‌سانه‌وه‌ی. من له‌ سالی ۱۳۴۰ه‌وه وه‌فام ناسیوه، ئه‌وێ ده‌می سه‌ه‌ربان بوو، له‌ رادیۆ مه‌ه‌باباد خزمه‌تی ده‌کرد، ده‌یانوت شاعیره و دیوانی شیعری هه‌یه. سالی ۵۴ که‌ هاته‌مه‌ شاری بۆکان، بووینه ئاشنا، پێش ئه‌وه‌ی به‌ته‌واوی دۆسته‌تیه‌تیمان گه‌رم بێ، من کیرام و تا سالی ۵۹ یه‌کنترمان نه‌دیته‌وه. کاتیک چاوم ده‌نووی که‌وچکه‌که‌ی ئه‌تله‌س بری‌بوو، ژیا‌نی وه‌فا وه‌ک گۆل‌له‌یه‌کی کراوه به‌ میتشک‌دا هات:

له‌ من پاک و خا‌وینتر بوون، چیا‌ن کردبوو؟! به‌ردیا‌ن به‌ کام گومبه‌زدا دابوو؟! سه‌ری کتیا‌ن شکاندبوو؟! له‌ هه‌ر که‌سم ده‌پرسی، ته‌نیا لێم مۆر ده‌بۆوه، هه‌موو ده‌نگیا‌ن لیده‌گۆریم. که‌س به‌ هیندی نه‌ده‌گه‌رم و که‌س ئاو‌ری به‌خه‌ی‌ری نه‌ده‌دامه‌وه. ده‌ئاخه‌ریدا چوومه‌ لای پیره‌پیا‌ویک:

— مامه ئه‌وانه‌ چیا‌ن کردووه‌؟!

سه‌ریکی لێراوه‌شاندم:

— پۆله‌ بۆ بی‌ده‌نگ نابیی، ئه‌وانه‌ (موسه‌ددیقی)ن.

تا دوا‌یی بۆم ساغ نه‌بۆوه ده‌ی موسه‌ددیقی تاوانی چییه‌؟

دیته‌ به‌ر چاوم وه‌فا یه‌کێک له‌ لاره‌ که‌سک و سوورانه‌ بوو، له‌ ته‌مه‌نی ۱۸ سا‌لیدا به‌ تاوانی موسه‌ددیقی‌بوون تووشی کۆت و زیندان و ئه‌شکه‌نجه‌ هات. ده‌بی له‌ به‌رانه‌ به‌ر ئه‌و زه‌بروزه‌نگانه‌دا چۆن خۆی را‌گرته‌یی؟! چۆن با‌شاری کردبێ!

پاشی ته‌وا‌و‌بوونی به‌ندیخانه‌ ده‌ینێرنه سه‌ه‌ربازخانه‌ و ده‌یکه‌نه سه‌ه‌رباز، به‌باشی دیته‌وه به‌ر چاوم یه‌کی له‌قی لاواز بوو، هیندی گه‌رمه‌یکی گۆشتی زیادی پێوه نه‌بوو، به‌ چا‌ویلکه‌یه‌کی شووشه‌یه‌وه و جووتیک پۆتینی بۆیه‌لێدرا.

چه‌نگالی‌ که‌وچکه‌ی ئه‌تله‌س هه‌روا به‌ خرته‌خرت و چیره‌چیره‌ دلی جۆشی خا‌ک ده‌کۆلی و گله‌که‌ ده‌خاته‌ قه‌راغیک، ئارام، ئارام، خا‌ک ته‌سلیمی مه‌کینه‌ ده‌بی و به‌نا‌به‌دلی با‌وه‌شی بۆ قه‌واره‌ی وه‌فا نه‌ختا‌لیک ده‌کاته‌وه.

سالی ۴۲ و به‌شداریکردن له‌ کتیه‌ره‌کی شیعیر ده‌گه‌ل به‌شی فارسیی رادیۆ دێهلی، سه‌فاره‌تی هیند و وه‌رگرتنی په‌یکه‌ره‌ی عاجی فیل له‌ ده‌ستی دوکتۆر سه‌ددیقی ئه‌عله‌م وه‌زیری فه‌ره‌هنگی ئه‌و دم، په‌نگه ئه‌و کاته‌ خۆشته‌رین کاتی ژیا‌نی ئه‌م شاعیره‌ لاره‌ بووی و ئه‌وه‌ی بی‌ری لینه‌کردبێته‌وه رووخان و تیکشکان و نه‌مان، دا‌خوا دا‌هاتوو‌یه‌کی په‌نگا‌وره‌نگ چۆن خه‌یالی شاعیره‌ته‌ی دا‌گرته‌یی و ئاره‌زووی لا‌وه‌تی چۆن میتشک و ده‌ماری ئاخنیبێ.

دوو قه‌بره‌ه‌که‌نی کز و پی‌ه‌ه‌روا چا‌وه‌دێری ده‌کهن، مه‌کینه‌ هیندی هیندی ده‌فاریتی، به‌ره‌ به‌ره‌ گۆلکۆ جی ده‌کاته‌وه

خه‌یا‌ل ده‌مبا، ده‌مبا، به‌ کووچه‌ و کۆلان و شه‌قامی شاردا به‌ په‌نا چوارچرا و مزگه‌وتی سوور و پشت قه‌لای شاری مه‌ه‌بابادا، به‌ به‌ر مه‌حه‌که‌مه‌ی قازی نه‌مردا ئه‌وێ ده‌می من من‌الیکێ کز و لاواز و چا‌وزه‌ق بووم، له‌ مه‌درسه‌ی سه‌ره‌تایی په‌له‌وی نا‌ونوس کرابوم بۆ هه‌وه‌لی پاییز بچمه‌ خۆیندن. کۆده‌تای شوومی ۲۸ی گه‌لا‌ویژی سالی ۲۲ی هه‌تاری. تیکشکانی جو‌ولانه‌وه‌که‌ی دوکتۆر موسه‌ددیق و ئاشبه‌تالی بنه‌ره‌تی ئازادی له‌ ئێران.

ئه‌و رۆژه‌ی سه‌گ خاوه‌نی خۆی نه‌ده‌ناسی، ئه‌و کاته‌ی باوک ئاو‌ری له‌سه‌ر کوره‌که‌ی نه‌ده‌داوه، ئه‌و قۆناغه‌ی پشووی ئازادی ده‌ گه‌روودا خه‌فه‌ ده‌کرا و ده‌نگی هه‌رچه‌شنه په‌رخه‌یه‌ک وسکووت ده‌بوو.

بۆ منی من‌الیکێ لانیی چا‌ونه‌کراوه‌ دیمه‌نیکێ به‌سام و به‌ترس بوو. من ئه‌وانه‌م بۆ حه‌ل نه‌ده‌بوو و بۆم هه‌زم نه‌ده‌کرا. چلکا‌وخۆره‌کانی پێژیم به‌ ئه‌وه‌په‌ری سووکا‌یه‌تیه‌وه خه‌لکی شاریان په‌پچه‌ک ده‌دا و له‌ مالی خۆیا‌نرا به‌ لێدان و کوتان به‌ره‌و شاره‌بانیان ده‌بردن.

پێم سه‌یر بوو، ئه‌و لاره‌ که‌سک و سوورانه‌ی که‌وتبوونه به‌ په‌لاماری پۆلیس هه‌موویان

ئەنوەر سولتانی، برای شاعیر له کۆری یادەوهری «وفا» دا

بەشیکە له ئامادەبووانی کۆری یادەوهری «وفا»

ئازاد سەعد له کۆری یادەوهری «وفا» دا (وێنەکان: ئەکی بابەمیری)

چالێکی رهش بۆ دنیایهك ئاوات و هیوای سهوز. بانگیشتنکردنی بۆ هیندوستان و پیشکیشکردنی ه جلد کتیبی جهواهر له عمل نیهرۆ.

دیسان خووشییه و دیسان ئهوپه‌ری شایه به خو بوون. ئینسانێکی شاعیر، ناسکخه‌یال، نووسه‌ر، رۆژنامه‌نووس، خه‌تخۆش و ئاشق ده‌بینی له دوودژایه‌تی، تال و شیرین، سارد و گه‌رم، خووشی و ناخووشیدا، رۆژیک وه‌کی پووش و په‌لاش ده‌ گێژاوێکی به‌سام و هیلاک ده‌که‌وێ و کاتیک له به‌هاریکی سه‌ر سه‌وز و جوان به‌ شنه‌بایه‌کی ئارام و بلاوین چاوی خه‌والووی له خه‌وی نازی به‌ریه‌یان هه‌لدێتی.

خرته‌ی چه‌نگالی ئه‌تله‌س هه‌روا به‌رده‌وامه، سالی ٤٤ ه و ئاشنایی ده‌گه‌ل وه‌فا و هامۆشوی دوکانی که‌ره‌سه‌ی مال و جارجاره‌ش جه‌فه‌نگ و گالته‌م دینه‌وه‌ بیر، چی وای تیناچی لیکه‌له‌بران و دوری.

سالی ٥٩ و ٦٠ خو‌گردو‌کۆکردنی بۆ سه‌فه‌ریکی ناچاری و هه‌رزانه‌رۆشکردنی مال و دوکان و که‌ره‌سه‌ی دوکان، پاشان گویزته‌وه‌ی مال و دوکان بۆ شاری ورمی و له‌ویشرا پاش ماوه‌یه‌ک به‌ره‌و تاران.

کرینی دوکان له مه‌یدانی شووشی تاران و ده‌ستکردنه‌وه‌ به‌ کاسبی و رۆژ له نوێ و رۆژی له نوێ.

ئه‌تله‌س پاشه‌کشه‌ی کردوه، گاکۆریکی فره‌وان هه‌لکه‌ندراوه، دوو کرێکاری پیر و کز خه‌ریکی دانانی گۆپچه‌ن، بایه‌کی ساردی دێ و هه‌ور ده‌گرمی، بارانی به‌جیماو له سه‌فه‌ری درێژی پاییز خه‌ریکه‌ ئانگۆزی سه‌ر و گۆتلاکمان بێ، غه‌م و ته‌م و تۆز و سه‌رما میوانمانن. ده‌رۆمه‌وه‌ سالی ٧٤، ئه‌و سالی وه‌فا له تاران‌وه‌ به‌ره‌و بۆکان ده‌گه‌رێته‌وه، ئه‌و سه‌فه‌ری که‌ به‌ پێ چوو، به‌ سه‌ر گه‌راوه، ئه‌و سه‌فه‌ری که‌ سه‌فه‌ر نه‌بوو، دوورخرانه‌وه‌ بوو. ده‌ دونه‌ی ئیمه‌دا که‌س به‌ ئاره‌زوو نه‌ژیاوه. ده‌چمه‌وه‌ ئه‌و سالی وه‌فا خه‌ریکی زه‌ویکرین و هاتوچۆ و دانانی په‌ستوروان و مال و حالین.

به‌ بیرم دادی وه‌فا جگه‌ له شیعیر و نه‌سر و رۆژنامه‌گه‌ری و خه‌تخۆشی، جگه‌ له کار و خو‌به‌خو‌کردن، چه‌ند شتی تازه‌شی بۆ هه‌ول بار هینا شاری بۆکان.

ده‌سگای فۆتۆکۆپی، ده‌سگای ویشکشیوری و ده‌و ئاخیرییه‌دا وه‌رپه‌خسته‌نی په‌ستوروانیکی نمونه‌ که‌ خواردمه‌نی نوێی وه‌ک پیتزای هه‌بوو، له په‌نای ئه‌ودا خو‌راکی سونه‌تی کورده‌واری سه‌نگه‌سیر. باران ده‌باری، ئاسمانی شار له‌میژه‌ فرمیتسه‌کانی بۆ رۆله‌یه‌کی به‌نرخه‌ی خۆی راگرتوه، هه‌ور هه‌روا ده‌گرمی، ئاخ‌ر بیل وه‌سه‌ر گلکۆ ده‌کرێ.

دل‌م پر بووه، هه‌رچی ده‌روانم شار به‌ چۆل ده‌بینم و گۆرستان به‌ ئاوه‌دان، گۆرستان وه‌فای تیدا و شار بێ وه‌فایه.

برای به‌رپز تۆ به‌ ئاوات نه‌گه‌یشتی، په‌نگه‌ منیش نه‌ببینم، به‌لام رۆژیک دێ گۆرگیای به‌هاری به‌ وینه‌ی گه‌لایه‌کی سه‌وزی زه‌یتوون سه‌ر خاکه‌که‌ت داپۆشی...

با به نهریتی «وه‌فا» وه‌فادار بین

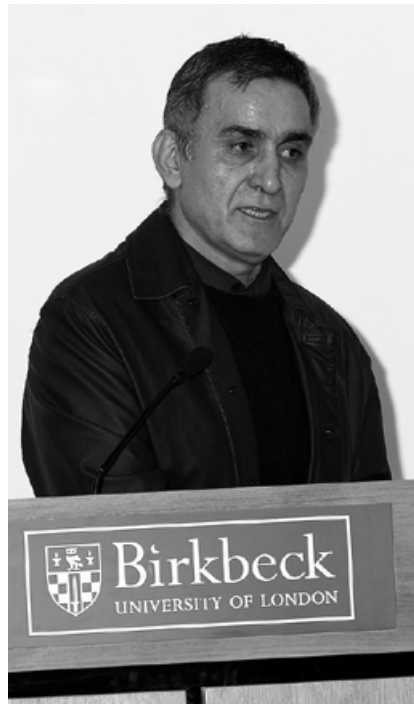
سه‌عید شه‌مس

خه‌رمانانی ۱۳۲۰ که له دوا‌ی داگیرکردنی ئیران له‌لایه‌ن هیزه‌کانی هاو‌په‌یمان‌ه‌وه سه‌رده‌می دیکتاتوریی ره‌شی ره‌زا شا کۆتایی هات، له دایک ده‌بیت، کاتیک که کۆمه‌له‌ی ژ. ک. وه‌ک یه‌که‌م ریک‌خراوه‌ی سیاسی - نه‌ته‌وا‌په‌ته‌ی له کوردستانی پۆژه‌له‌ت داد‌مه‌زیت، کاک وه‌فا سی‌ سه‌اله‌ ده‌بیت و کاتیک حیزبی دیموکرات و کۆماری کوردستان به‌رپا ده‌بیت، ته‌مه‌نی شه‌س سال بووه.

له‌و کاته‌وه تا سالی ۱۳۳۲ که کاک وه‌فا له ته‌مه‌نی ۱۴ سالی‌دا سه‌ر له به‌ندیخانه‌ی مه‌باد ده‌رینیت، گۆران‌کارییه‌کی زۆر قوول و به‌ره‌تی به‌سه‌ر بواره‌کانی سیاست و نه‌ده‌بی کۆمه‌لگای ئیران و کوردستانی پۆژه‌له‌ت روو ده‌دات، که بنگومان شه‌قلی خۆیان له‌سه‌ر ژیان و کاره‌کانی دوا‌ی کاک وه‌فا داد‌نن. هه‌ر نه‌وه که له ته‌مه‌نی ۱۴ سالییه‌وه ده‌که‌وتته به‌ندیخانه له خۆیدا من له زۆر ورده‌کاری بی‌ نیاز ده‌کات.

تایه‌ته‌مه‌ندی ئه‌و قو‌ناغه سوریا‌لیزمی بی‌ وینه، دوو داموده‌ستگای سه‌له‌ته‌نه‌ت و پو‌حانیه‌ت که ته‌نیا دوو ناوه‌ندی ده‌سه‌لاتی راسته‌قینه له ئیرانی ئه‌و سه‌رده‌مه بوون، به‌راشکاوی نیشانیان دا که کاتی له‌ژێر گوشاری خه‌لکان و به‌هیزن، په‌نا بۆ هه‌موو شتیک ده‌به‌ن و حازرن له‌گه‌ل هه‌موو که‌س سه‌ودا و مامه‌له‌ بکه‌ن، به‌س کاتیک هیز و توانایان هه‌یه به‌یره‌حمن، ده‌سووتین، گوشتار ده‌که‌ن و ته‌نیا به ئامرازی تیزۆر و سه‌رکوت له‌گه‌ل خه‌لک رووبه‌روو ده‌بنه‌وه. له لایه‌کی تره‌وه سوریا‌لیزمی ئه‌و سه‌رده‌مه، هه‌لقو‌لای کۆمه‌لگای بۆکانی و کوردستانی بوو که کاک وه‌فا تیتیدا ده‌ژیت.

بئگومان بیره‌وه‌ری رپوره‌سمی هه‌لکردنی ئالای کوردستان که له‌سه‌ر بانی عه‌ماره‌تی قه‌لای بۆکان که به به‌شداریی نیزیکی له هه‌زار که‌س له پۆژی چوارشه‌ممه‌ی مانگی سه‌رماوه‌زی سالی ۱۳۲۵ دا به‌رپۆه‌چوو و له‌و ئاهه‌نگه‌دا هه‌ژاری شاعیری کۆماری کوردستان، حه‌قیقی شاعیری ناسراوی شاری بۆکان، شیعریان خۆینده‌وه و هه‌یمنی شاعیری میلی وک ته‌ندامی هه‌یه‌ته‌ت و نوینه‌ری پيشه‌ه‌وا تیتیدا به‌شدار بوو، شه‌قلی‌کی به‌رچاوی له میتشکی کاک وه‌فا به جی هیشته‌ت، دوا‌جار دوا‌ی تپه‌رپوونی ئه‌و سه‌رده‌مه کورت و زێرینه‌، کاتیک وه‌فا

سه‌عید شه‌مس

مرۆف، دیارده‌ مادی و فیکریه‌کاندا نیه‌، که شیوا‌ی په‌رینه‌وه نه‌بیت. جوانی و راکیشه‌ری بیو‌گرافیایی کۆمه‌لیک له پوونا‌کبیرانی کورد له په‌نجا سالی رابوردوودا، له‌وه‌وه سه‌رچاوه ده‌گریته که زۆر جار ئه‌و مانای دوو‌لایه‌نی و دوو‌پارویی ژیا‌نه به‌باشی وینا ده‌کات. له لایه‌که‌وه زۆرت به‌ رۆیا و خه‌یال ده‌چیت و له لایه‌کی تره‌وه، دیارده‌یه‌کی واقیعییه.

بۆ ئه‌و به‌رپۆزه‌نی، به‌تایه‌ته‌ت بۆ نه‌وه‌ی لاو، که ره‌نگه تائیس‌تا ئیوی کاک وه‌فا، ئه‌و شاعیره نه‌ریتشکینه کوردیه‌یان، به‌ گوئی نه‌گه‌یشته‌بیت، ده‌بیت بلیم کاک عومه‌ر سولتانی «وه‌فا»، له سالی ۱۳۱۸ ی هه‌تاوی له بۆکان له دایک بوو. کاک وه‌فا کاری شاعیری به‌ چوارپاره‌ی نیمایی له پاییزی سالی ۱۳۳۲ له زیندانی مه‌باد، یانی کاتیک که له دوا‌ی کوده‌تای دژی خه‌لکی ۲۸ گه‌لاویژی ۱۳۳۲ به‌ ده‌سه‌تی حکومه‌تی نیزامی به‌ختیاره‌وه ده‌گیریت و ده‌که‌وتته زیندان، ده‌ست پێ ده‌کات. به واتایه‌کی تر، کاک وه‌فا دوو سال پیش

به‌رپۆزه‌نی، ریکام به‌ده‌ن خه‌م و په‌ژاره‌ی خۆم به‌ بۆنه‌ی کۆچی دوا‌ی شاعیر و نووسه‌ری کورد، کاک عومه‌ر سولتانی «وه‌فا» ده‌ربهرم و له‌لایه‌ن ئه‌و کۆره‌وه هاو‌په‌شی خه‌می شاری بۆکان، کۆمه‌لگای نه‌ده‌بی مۆکریان و کوردستان، به‌مه‌اله‌ی سولتانی و به‌تایه‌ته‌ت کاک ئه‌وه‌ری سولتانی بین.

مامۆستا هه‌یم له پيشه‌کی دیوانی تاریک و رووندا ده‌لیت: "من بۆ خۆم وام، ره‌نگه زۆر که‌شیش وای، که شیعری شاعیریک یا نووسراوه‌ی نووسه‌ریک ده‌خوینمه‌وه، چ زیندوو و چ مردوو، پیم خۆشه‌ خۆشی بناسم. بزانه‌ کیه‌؟ خه‌لکی کام ولاته‌؟ کاری چیه‌؟ چۆن ده‌ژی و ئه‌گه‌ر مردوو، چۆن مردوو؟ له‌ کوی نپۆزه‌وه‌؟ بۆیه‌ برپارم دا سه‌رگۆزشته‌ی خۆم له سه‌ره‌تای ئه‌و به‌شه‌ی دیوانه‌که‌مه‌دا بنوسم... پێوه‌ بووم زۆر درێژی بنوسم، ته‌ماشام کرد ده‌بیته‌ چیرۆکیکی درێژ و شیرین و پر له کاره‌سات. چ چیرۆکیک له به‌سه‌ره‌اتی ئینسانیک له واقیع نیزیکه‌ی نه‌ویش به‌سه‌ره‌اتی ئینسانیک نیزیکه‌ی په‌نجا سالی له سه‌اله‌کانی چه‌رخ بیستم، ئه‌و چه‌رخه‌ پر له کاره‌سات و په‌لاماره، ئه‌و چه‌رخه‌ پر له ئال و گۆزه‌ی وه‌بیریی، به‌تایه‌ته‌ی ئه‌گه‌ر ئه‌و ئینسانه‌ کورد بی."

هه‌یم به‌و وته‌ جوان و پرمانایه‌ی ئاماژه‌ به کیشه‌یه‌کی زۆر ئالۆز ده‌کات، که میتشکی زۆر به‌ی بیرمه‌ندانی دوو سه‌ده‌ی رابوردووی به‌خۆوه مه‌شخوول کردبوو. له‌راستیدا ئه‌وه قوتابخانه‌ی نه‌ده‌بی «سورنالیزم» بوو که ئه‌و گه‌رفته‌ی، واتا دووفاقه‌بوون یان دوو‌الیزمی بوونی پۆح و له‌ش، ماده‌ و هۆش، ماتریالیزم و ئایدیالیزمی، نه‌ک له ناتهبایی، به‌لکو له یه‌گه‌رتوویی و پێوه‌ندی یه‌کتهدا پیناسه‌ کرد. له‌سه‌ر ئه‌و قسه‌یه‌ی هه‌یم من ده‌خوایم لایه‌تیکی له ژیا‌نی کاک وه‌فا باس بکه‌م. هه‌لبه‌ته‌ت کاک ئه‌نوه‌ر به‌وردی باسی ژیا‌نی کاک وه‌فای کرد و من لێره ده‌خوایم زۆرت له‌سه‌ر ئه‌و جه‌خت بکه‌م.

کۆمه‌لیک رووداو، که له واقیعه‌دا روو ده‌ده‌ن، دوا‌جار ده‌بن به‌ خه‌یال و ئه‌فسانه‌ و ئه‌فسانه‌گه‌لیک هه‌ن که به‌ شیوا‌زی واقیعی سه‌هرله‌نوئی له ژیا‌ندا روو ده‌ده‌نه‌وه. به واتایه‌کی تر، هه‌چ سنووریک له‌نیوان خه‌یال و واقیع، داستان و ژیا‌نی راسته‌قینه‌ی

میژوویشی هیه. له راستیدا وهفا هه وهلین کتییی شیعیری خوی به ناوی «سروودی په رسته سوو» له ساللی ۱۳۴۱ د بلوو کردووه ته وه و ئیستا پاش چل سال بیتگومان دیتنه وهی کۆمه لیک که موکووری کاریکی د ژوار نییه.

من ته نیا ده خوازم ئه وه بلیم له روانگی کۆمه لئاسیی ئه ده بییه وه، تیکسته کانی ئه ده بی قوناغییکی دیاریکراوی میژووویی، هه لقاووی چوارچیوهی کات و شوینی ئه وه سرده مه ن. بیر و بوچوونی شاعیر و

جیگای سه رنج ئه وه یه که کاک وهفا له پال سواری ئیلخانیزاده، چاوه و سه سه نیانی وهک یه که م شه پۆلی شاعیرانی نوپخوان له رۆژه لاتی کوردستان ده ناسرین. شیعیری وهفا هه رچهند بیتبهری نییه له کۆمه لیک که موکووری له سه بک و فۆرم، به لام جیپی پی یه کی به رچاوی له سه ر ئه ده بی نوپخوانی رۆژه لاتی کوردستان هه بووه و هیه. له واقیعدا وهفا، له پال ئه وانی تر، رچی شکاند و قوتابخانه ی شیعیری نوپی له ئه ده بی ناوچه ی موکریانیا نندا ساز کرد و

له نیوان کۆمه لیک به لگه و بیره وهری له دوا ی جوابیک بو ئه و پرسیا ره که ئه وان کئی بوون، چیسیان ده ویست و بو ته نانه ت سیمبولی ئه و که سایه تییا نه ترس و وه حشه ت ده خاته ناو دلی کار به ده ستانی ئیرانی، له نا کاو چاوی به یه که م ژماره ی گو فاری نیشتمان، ئورگانی کۆمه له ی ژ.ک.، ده که ویت که چۆن باسی ئامانجه کانی کۆمه له ده کات: «کۆمه له ژ.ک. به پیچه وانه ی هه مو به ره له ست و قورت و چه له مه بیکی وه کو دوژمنایه تی خو به خو، دو به ره کی و خو خوری، پولپه رسته ی و بیگانه دوستی که له ریگای پیشکته وتن و سه رکه تنی کوردا هه یه به هه مو هیز و توانی خوی تی ئه کو شیت تا زنجیره کۆمه له ی دیلی و ژیرده ستی له ئه ستوی نه ته وهی کورد دامالی و له م کوردستانه له ت و کوته ی ئیستا کوردستانیکی گه وه و ریگوییک بینیته به ره م که هه مو کوردیک به سه ره ستی تیا بژیت.»^(۱)

سه عید شه مس له کۆری یاده وهری «وهفا» دا

نوسه ر تیکه لاییه کی به رچاوی له گه ل گو تاره کانی ئه و سه رده مه دا هه یه و له چوارچیوهی تاییه تمه ندیپه کانی ئه و سه رده مه وه سه ر هه لده دن و په ره ده ستین، ئیمه ئیستا له کۆتایی ره وتی ره خنه گرتن و پی دا چوونه وهی ئه و قوناغه داین و گو تار و بنه ما کانی فیکری ئه و سه رده مه چوارچیوه و شیوازی بیر کردنه وهی ئه مرۆ نییه، هه ریۆیه ش کاری ره خنه زۆر هاسان ده بیت. به لام له هه مان کاتدا تاییه تمه ندیپه ئه و سه رده مه زۆر لاین و گو شه ی نادیا ر ده خاته به رده می باس و لیکۆلینه وه.

وهفا له شیعیری نیما یی ئیله می گرتبو و به و شیواز و سه بکه ده ستی به کاری شیعیرگوتن کرد. نیما ره وایه تی شیعیری شوژی ئه ده بی بوو که پیشتر سادقی هیدا یه ت له په خشان و رۆماندا وینای کردبوو. هیدا یه ت به با وه ری زۆر که س، ئه ستیره ی گه شه داری ئه ده بیاتی مؤدی رنی ئیرانه و له راستیدا هیدا یه ت ده ربیچه یه کی به ره و مؤدی رنیته و دونای مؤدی رن کرده وه. هیدا یه ت هه ولی دا «گیانی په ریشانی» ئیران له ره وتیکی تازهدا بو ئیتته وه، قوتابخانه ی ئه ده بی هیدا یه ت هه م ناسنامه ی نه ته وایه تی و شوینی خویی بوو و هه م پیوه ری جیهانی و نیونه ته وه یی. نیما

ده وریکی کاریگه ری له سه ر پیشکته وتنی شیعیری کوردی هه بوو. به لام له هه مان کاتدا، ئه وان نه یان توانی قوتابخانه یه کی تازه ی ئه ده بی و شیعیری له رۆژه لاتی کوردستاندا بخولقیتن. له راستیدا به ره می هونه ری ئه وان سه ره ره رای ده وری ریخۆشکه رانه ی بو سه ره لانی شیوازیکی نوپی شیعیری له رۆژه لاتی کوردستان، نه ی توانی نوینه رایه تی قوتابخانه یه کی ئه ده بیی نو ی بکات. هه ریۆیه ش هه رچهند ئه و نه وه یه له شاعیرانی کورد زۆتر له شیعیری نیما یی و دوا چاریش شاملوی ئیله میان وه رگرتوه، به لام ئیمه له و به شه ی کوردستاندا و له ده یه کانی چل و په نجا دا، شاهیدی سه ره لانی شوژی نیما یی له شیعیری کوردیدا نه بووین.

هه لبه ت زه قکردنه وهی ئه و خاله، به هیچ شیوازیک به مانای دا کیشانی ئاستی به رزی شیعیری ئه و شاعیرانه و به تاییه ت وهفا نییه. له لایه کی تره وه، رهنکه ئیستا ره خنه گرتن له که موکووری شیعیری ئه و سه رده مه زۆر سووک و سانا بیت، هه ریۆیه ش من زۆر به ئه سپاییه وه ئاماره به و نوکته یه ده که م. هۆی ئه وه ش ته نیا شاره زایی که میی من له مه ر شیعیر و ئه ده بی سالانی ۴۰ نییه، به لکو هۆکاریکی

کاتیک که کاک وهفا مندالیکی شه ش ساله بوو قازی موحه مه د که سایه تییه کی ناسرا و دیارده یه کی به رچا و هه ست پی کراوی کۆمه لگای کوردستان بوو، به لام کاتیک له گو شه ی سارد و ترسنا کی زیندا ندا هه ستی ناسکی له چوارچیوهی شیعیردا وینا ده کرد، پیشه و بو بوو به ئوستوره یه کی زیندوو که نه ته نیا ئیله مبه خشی ژیا نی کاک وهفا بوو، به لکو بو بووه هیما یه کی کورد و کوردا یه تی و هیوا ی دوا رۆژی کوردستان. پیشک ئه و وته یه ی هیمن که ده لیت: «ئه و روودا وه دلته زینه و ئه و کاره ساته جه رگه ره هه مو کوردیکی به شه ره فی خه مناک و تازی به ار کرد. به تاییه تی دلی منی به ناسۆر ئه نگاوت، ناسۆریک که بو ته تیراوی و ئیستا ش هه ر وه بن ده داته وه و هه لده داته وه و بیگومان سا ریژ نا بی و له گه لم دیته بن گل»^(۲) به جوانی ئه و حالته وینا ده کات.

بیگومان ئه و میژوو و ته وای ئه و کاره ساتانه که دوا چار بوون به ئه فسانه و ئوستوره، کاریگه رییه کی به رچاویان له سه ر ره وتی ژیا نی کاک وهفا هه بوو، چونکه هیچ شتیک گیانسه ختتر له ئوستوره یه که نییه که خه لک با وه ریا ن پی پی بیت. هه ریۆیه ش هه رچهند شیعیری فارسی کاک وهفا زۆتر نا وه رۆکی ئه ویندارییا ن هه یه، به لام کاک وهفا پتر له گه ل شاعیرانی شوژیکی فارسی ئه و ده م وه ک سه عید سو لئا نپوور و نوسره تی ره ممانی دو ستایه تی و تیکه لاوی هه بووه و له ریگای ئه و دو ستایه تییه وه یه که چه مکی بو کانی و کوردستانی له نا و شیعیری سو لئا نپوور جیی خو یان ده که نه وه. موحه مه د ره زا شه فیعی که ده کنی، شاعیری ناسرا و مامو ستای ئه ده بی فارسی له یاره ی شیعیری فارسی کاک وهفا ده لیت: «وهفا شاعیریکی به توانایه که وهک شاعیریکی غهیره فارس پله و جیگایه کی شکۆداری له شیعیری نوپی فارسیدا پر کردو ته وه.»

به‌دهوامی هیدایهت بوو له شیعردا، به‌لام قوتابیانانی نیما له سالانی چلدا ره‌وتیکی دیکه‌یان گرتنه بهر و یا به‌گوتهی ره‌زا به‌راهه‌نی، نیما تا نه‌وهدم گه‌وره‌ترین شاعیری ئیرانی بوو، به‌لام له ناوهراستی چله‌کاندا، وهرچه‌رخانیکی به‌رچاوا له ره‌وتی نه‌دهبی کیشدار (مه‌وزون‌ی) ئیرانیدا ده‌ست پیده‌کات.

خاللی هه‌ره به‌رچاوی نه‌و وهرچه‌رخانه زۆرتر گواستنه‌وه بوو بۆ چوارچێوه‌یه‌کی فیکری و ئایدیۆلۆژیایی جیاواز. گیانی ئیرانی له کۆتایی سه‌ده‌ی نۆزده به‌ولاوه، ته‌واوی ده‌ستمایه کولتوری، ئابوری، کۆمه‌لایه‌تی و رووناکبیری خۆی وه‌ گه‌ر خست تا له‌شی نه‌و دێوه، وانا مۆدێرنیته، بکاته ناو شیشه و له خۆلبای کۆمه‌لگایه‌کی نوێ و ده‌وله‌تیکي هاوچه‌رخدا ویل بوو. به‌لام نه‌و ئاره‌زووانه هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه لێل و ئالۆز بوون. دیالکتیکی نه‌ته‌وه‌یی - جیهانی له‌ سه‌له‌کانی چلدا به‌وپه‌ری خۆی ده‌گات و نه‌و نا‌ته‌بایه ده‌خاته ئاستیکی جیاوازه‌وه. مۆدێرنیته له‌ لایه‌که‌وه وه‌ک دیارده‌یه‌کی بێ‌گانه، نامۆ و نه‌گونجاو سه‌یر ده‌کریته و له‌ لایه‌کی تره‌وه، نه‌گه‌ر قه‌راره ئیران ئاسۆ و داها‌توویه‌کی روونی هه‌بیت، وه‌ک دیارده‌یه‌که سه‌یر ده‌کرا که خۆپاراستن و دوورخستننه‌وه مه‌حال بوو. له‌و پوانگه‌وه، دیالکتیکی نه‌ته‌وه‌یی - جیهانی سه‌رله‌نوێ ته‌جزیه ده‌کریته‌وه و به‌ شێوازیکی نوێ ده‌پرسیته‌وه و به‌ تێویری جیهانی و گوتاری نی‌ونه‌ته‌وه‌یی بواری نه‌ته‌وه‌یی - مه‌لبنده‌ی زه‌ق ده‌بیته‌وه.

نه‌و نا‌ته‌بایه بریتی بوو له نه‌گونجایی بیر و بۆچوونی ئیرانی له‌گه‌ل ناسنامه‌ی فه‌ره‌نگی جیهانی. گوتاری چله‌کانی هه‌تاوی که بووه هۆکاری گۆرانکارییه فیکریه‌کان، مۆدێرنیته وه‌ک هه‌ره‌شه‌یه‌که له‌سه‌ر ناسنامه‌ی فه‌ره‌نگی ئیرانی هه‌له‌سه‌نگینیت. له هه‌مان کاتدا، رووناکبیرانی ئیرانی به‌ گوتاری مۆدێرنیته‌وه رووبه‌رووی نه‌و هه‌ره‌شه‌یه ده‌بنه‌وه. له نه‌نجامی نه‌و نا‌کۆکی و رووبه‌رووی نه‌وه‌یه‌دا، شێوازیکی فیکری دوو جیهانیینی ته‌واو جیاواز و چه‌شنه ئامیته‌یه‌که له چوارچێوه‌ی ئایدیۆلۆژیای رووناکبیرانی ئیرانیدا سه‌ر هه‌له‌دات، که بێ‌گومان کاریگه‌ریه‌کی گه‌وره‌ی له‌سه‌ر شاعر و نه‌دهبی فارسی ده‌بیت.

شێوازی شاعیری وه‌فا که له‌سه‌ره‌تاوه زۆر له شاعیری نوێی فارسییه‌وه ئیلهامی وهرگرتوه، بێ‌گومان په‌نگدانه‌وه‌ی نه‌و ئامیته‌یه‌یه. هاوکات تایبه‌تمه‌ندی شاعیری وه‌فا، زۆرتر له شێوازی ناتورالیستی ده‌چیت: سه‌رووشت و نه‌وین دوو بابه‌تی سه‌ره‌کی بوون له کاره‌کانی وه‌فا‌دا، هه‌ربۆیه‌ش وه‌فا له دوا‌ی ۱۳۴۱ ی هه‌تاوی به شێوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی هه‌ر به‌ زمانی کوردی شاعر ده‌هۆنیته‌وه. به‌ رای زۆربه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی شاره‌زای شێوازی شاعیری وه‌فا، هه‌رچه‌ند وه‌فا له شاعیری کوردیشدا فۆرمی چوارپاره‌یی ده‌پاریزیت، به‌لام له

هه‌مان کاتیشدا، نه‌و فۆرمه ئامیته‌یه‌یه تیکه‌لای شاعیری هیجایی و فۆلکلۆری کوردی ده‌کات. دوا‌ی نه‌و سالانه‌ش، کاریگه‌ری شێوازی گۆران و شێرکۆ بێ‌گه‌س له کاره‌کانی وه‌فا زۆر دیاره. گواستنه‌وه‌ی وه‌فا بۆ شاعیری کوردی، له‌دایکه‌بوونه‌وه‌یه‌کی دووباره‌ بوو، به‌ره‌مه‌کانی کوردی وه‌فا که‌متر نه‌و نه‌رم‌وونۆلی و ئامیته‌یه‌یه‌ی شاعره‌فارسییه‌کانی پێوه‌ دیاره. له‌ راستیدا، دوو پۆج و گیانی نه‌ده‌بی، دوو وه‌فا له‌ یه‌ک له‌شدا، له‌په‌لای یه‌کدا، هاوژیانان هه‌یه. جار جار دۆست، جار جار ره‌قیب. بێ‌شک نه‌وه ته‌نیا سووریا‌لیزمی ژیا‌نی وه‌فا نییه، به‌لکو تایبه‌تمه‌ندی هه‌لومه‌رجی کوردی پۆژه‌لانه.

سه‌پا. له‌په‌لای نه‌وه‌شدا گۆزه‌ری عومر، پیری، نه‌خۆشی و ته‌نگ‌وچه‌له‌مه‌ی ژیا‌ن و به‌رپچوون، هه‌رده‌م مه‌یدان و بواریان بۆ نه‌م شاعیره به‌رته‌سکتر ده‌کرده‌وه، به‌لام کاک وه‌فای ئینساندۆست، شاعیر و هه‌ستناسک، کۆلی نه‌دا و تا دوا‌یین کاتی ژیا‌نی له‌ دژی تاریکی خه‌بات و تیکۆشانی کرد. له‌ روانگه‌ی مه‌وه له‌په‌لای هه‌ستی جوانی وه‌فا بۆ سه‌رووشت و نه‌وین، به‌رزترین سووننه‌تی وه‌فا، عیززه‌تی نه‌فسی نه‌و بوو. له‌ دوا‌ی شۆڕشی ئیسلامی، دیارده‌ی رووناکبیری حیزبی بوو به‌ شێوازی زالی کۆمه‌لگای کوردی و گه‌یشه‌ ئاستیکی بێ سنوور، هه‌ربۆیه‌ش وه‌فا و هه‌فالانی وه‌فا له‌ بیر چوونه‌وه. وه‌فا که وه‌ک شاعیریکی بلیمه‌ت له‌ سالێ ۱۳۴۱ ی هه‌تاویدا یه‌که‌م دیوانی شاعیری له‌ چاپ دا‌بوو، له‌ژێر قیلوقاوی رووناکبیرانی حیزبی نیوکی

"له‌راستیدا به‌ره‌می هونه‌ریی نه‌وان سه‌ره‌پای ده‌وری رێخۆشکه‌رانه‌ی بۆ سه‌ره‌له‌دانی شێوازیکی نوێی شاعیری له‌ پۆژه‌لاتی کوردستان، نه‌یتوانی نوینه‌رایه‌تی قوتابخانه‌یه‌کی نه‌ده‌بیی نوێ بکات. هه‌ربۆیه‌ش هه‌رچه‌ند نه‌و نه‌وه‌یه له‌ شاعیرانی کورد زۆرتر له شاعیری نیمایی و دواجاریش شاملویی ئیلهامیان وهرگرتوه، به‌لام ئیمه له‌و به‌شهی کوردستاندا و له‌ ده‌یه‌کانی چل و په‌نجادا، شاهیدی سه‌ره‌له‌دانی شۆڕشی نیمایی له شاعیری کوردیدا نه‌بووین."

له‌نیواندا نه‌ما. به‌لام نه‌و بارودۆخه هه‌رگیز نه‌یتوانی ته‌نگ به‌ وه‌فای کۆلنه‌ده‌ر هه‌لچنیت. وه‌فا له‌و هه‌لومه‌رجه ناساییه‌شدا به‌رده‌وام خه‌ریکی کاری نه‌ده‌بی، رووناکبیری و زیندووکردنه‌وه و وه‌گه‌رخستنی یه‌کتیبه‌ی نووسه‌رانی کورد و کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی بوو. له‌ بارودۆخی ئیستانای کوردستان به‌گشتی و پۆژه‌لاتی کوردستان به‌تایبه‌تی، گه‌لی کورد هه‌لومه‌رجیکی له‌بارتریان بۆ خه‌بات له‌په‌ناو پرگاری نه‌ته‌وایه‌تیدا بۆ په‌خساوه. نه‌م‌پۆ وه‌فاداری به‌ نه‌ریت و سووننه‌تی وه‌فا له هه‌موو کات پێویسته‌تره. له‌و بارودۆخدا له‌ژێر گۆرانکاری بێ‌وینه‌ی میدیایی و سه‌ره‌له‌دانی شێوازیکی نوێی پێوه‌ندی و کامیۆنیکه‌یشن، هه‌رده‌م سنووری پۆشنگه‌ری و راباردن (entertainment) که‌م په‌نگه‌تر ده‌بیت و له‌ژێر کاریگه‌ریی نه‌و په‌رسه‌ندنه‌دا، جیاوازی نیوان رووناکبیر و شه‌ومه‌ن نادیارتر ده‌بیت، ئیمه پتر له هه‌موو کاتیک پێویستمان به‌ زیندوو پارگرتنی سووننه‌تی وه‌فایه.

سه‌ره‌نجام دلی گه‌وره‌ی وه‌فا له‌ پۆژی سێشه‌مه‌ی یه‌که‌می خه‌زه‌لوه‌ری ۱۳۸۴ ی هه‌تاویدا له‌ لێدان که‌وت و نه‌و ئینسانه به هه‌ست و ئاشقه، پاش ۶۶ سال ژیا‌ن، خه‌بات و ئافرانندی چهن‌دین به‌ره‌می گه‌وره‌ی نه‌ده‌بی، مالئاوایی له‌ ئیمه کرد و له شاری بۆکان له‌په‌لای حه‌قیقی، شاعیری ناواری بۆکان و موکریان، ته‌سلیم به‌ خاک کرا. وه‌فا پێش هه‌موو شتیکی مرۆفیکی ئازاده و سه‌ره‌به‌ست بوو. بۆ من که‌ه شانازی ئاشنایی و ده‌رفه‌تی فێربوون له مامۆستا وه‌فا له‌ سالانی دوا‌یی و له هه‌رئنده‌راند بۆ ره‌خسا، ته‌وا‌ز و عیززه‌تی نه‌فسی نه‌و مرۆفه کاریگه‌ریه‌کی گه‌وره‌یان له‌سه‌ر من دانا. ته‌نانه‌ت به‌و تیروانینه سه‌رپه‌یه‌ش که من له‌مه‌ر هه‌لومه‌رجی میژویی سه‌ره‌له‌دانی شاعیری وه‌فا کرد، ده‌بین که میژویی ژیا‌نی وه‌فا ده‌که‌وتیته ناو توند و تیزترین قو‌ناعی ململانی سیاسی و نه‌ده‌بیی ئیران و پۆژه‌لاتی کوردستان، گۆرپه‌انی زۆرانبا‌زی سیاسی بوو له‌په‌ناو به‌دیه‌نیانی سه‌ره‌به‌ستی و پرگاری نه‌ته‌وه‌یی.

له‌ بارودۆخی پۆژه‌لاتی کوردستان و له دوا‌ی شۆڕشی ئیسلامی و سیاسه‌تی داپلۆسینه‌رانه‌ی کۆماری ئیسلامی له‌ دژی گه‌لی کورد، هه‌لومه‌رجیکی دژوار به‌سه‌ر هه‌موو گه‌لی کورد و کاک وه‌فای شاعیردا

(۱) ک. نیشتمان، ژ.ا، س. ۱، پو‌شپه‌ری ۱۳۲۲، ل ۱
(۲) هیمن، دیوانی هیمن موکریان، پێشه‌کی و پێداچوونه‌وه، س. چ. هێرش، ۷۲

«وهفا» لہم ولاتہ کوچی کرد

رؤزگارێك رۆی و وا ئیمه بهتەنیا ماینهوه
بئ كەس و بئ لانه، وهك كوندێك له سهحرا ماینهوه

دایسا كه جگه له یارانى باوهفای كەس هەستى پى نهكرد. ناگرى خەمى كۆپلهتیی گەلهكەى، ناگرى ناتەبابى و نابەرابەرى ئینسانەكان، ناگرى لهیهكتهگەيشتنى رۆشنبیرهكان، هەر ئه و ناكره بوو شیعری ناواى به دلدا دههیتنا:

شعر من چیست؟ سایه ابهام
شعر من چیست؟ شعله عصیان
شعر من چیست؟ شیر اندوه
شعر من چیست؟ یورش طوفان
[شعیری من چییه؟ سیبهی گومان
شعیری من چییه؟ بلیسهی راسان
شعیری من چییه؟ شیلەى خەم و داخ
شعیری من چییه؟ هیرشی توفان]

تەماشاکەن لەم چوار وشەى کلیدی «ابهام» و «عصیان» و «اندوه» و «طوفان» ه. دیاره ئهوهندهى فارسهكان ئەم وشانهیان به کار هیناوه، کوردانیش پتر دهگه‌لیان ژیاون، هه‌ربۆیه‌ش شاعیرێکی کورد به هه‌ستێکی چینه‌یه‌تییه‌وه به فارسی ده‌یانگاته که‌ره‌سته‌ی دهربرینی هه‌ستێکی ناگرای و بۆ «ابهام» واته سه‌رسامی و خه‌یا‌ل‌و‌ب‌وون بینه‌ر ده‌خولقینیت و بۆ «عصیان» واته راسان شوعله ده‌ئافرتینیت و بۆ «اندوه» واته که‌سه‌ر و غه‌م شیلە و عوساره ده‌کولتینیت و بۆ «طوفان» یش هیرش هه‌له‌ده‌ستینیت.

به‌لام ئه‌و چ بکا. ئه‌و هه‌رچی گاز ده‌کا له خۆینه‌رانی، جوابێک نابیستیت. ناعیلاج له هه‌له‌سته‌ی «سکوت تلخ» [بێده‌نگی تال]دا ئاوا خۆی رازی ده‌کا:

روزگاری رفت و ما تنهای تنها مانده‌ایم
بی کس و کاشانه چون بومی به صحرا مانده‌ایم
در میان موجهای سرکش طوفان عمر
قایق بی ناخدا ئیم و به دریا مانده‌ایم

[رؤزگارێك رۆی و وا ئیمه بهتەنیا ماینهوه
بئ كەس و بئ لانه، وهك كوندێك له سهحرا ماینهوه

راست له نێو مه‌وج و شه‌پۆلی توندی توفانی ته‌مه‌ن،
بووینه پاپۆر و به‌بئ خاوه‌ن له ده‌ریا ماینه‌وه]

که لێرانه‌شدا وشه‌گه‌لی وه‌ک «ته‌نیا» و «بێکه‌س» و «کوند» و «سه‌حرا» و «شه‌پۆل» و «توفان» و پاپۆری بئ پاپۆره‌وانی نێو به‌هر ده‌بنه ده‌سته‌چیلەى ناگره شیعره‌که‌ی و خه‌مه گه‌وره‌که‌ی وه دهرده‌خه‌ن و شاعیر بێکه‌س و ته‌نیا، وه‌ک کۆته‌ی سه‌ر ئاوا له‌سه‌ر شه‌پۆلی ده‌ریای دووره‌ده‌ستی ئاواته‌کانی ئاوا ده‌نالیت:

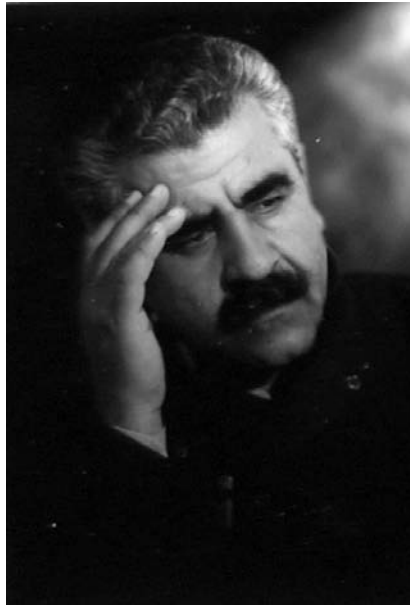
اه از آغاز هستی تا به انجام وجود

«در فریب وعده امروز و فردا مانده‌ایم»

[هه‌ر له ده‌سه‌پێکی ژیان تا کو سه‌ره‌نجامی وجود،

هه‌ر فریوخواردووی به‌لێنی دوێکه — ئه‌مرۆ ماینه‌وه]

ئهمه هاواری ٤٩ سال له‌مه‌وه‌ی ئه‌و شاعیره‌یه، ئه‌و کاته که من ٢ سالم ته‌مه‌ن بوو، کاتێ که سالی ١٣٦٧ واته پاش سی سال له ته‌مه‌نی شاعیری ئه‌و تێپه‌ر ده‌بوو وه‌ک دوو شاعیری بۆکانی پێکه‌وه دانیشتن. جگه له‌وه‌ی «وه‌فا» بووبوو په‌یته‌ختنشین و له باری ژیا‌نی دونه‌یای هیچی که‌م نه‌بوو، کاتێ باسی دهرده‌کانی نێو شیعره‌کانی ده‌هاته ئاراهه هه‌ر له‌م فریوی واده‌ی ئه‌مرۆ و سه‌به‌پێنی دل پر بوو، ئه‌مجار به کوردیش ده‌ینالاند، ناله‌ی شاعیرێکی دووره‌وه‌ته‌نیش، دوور له کویستانی کورده‌واری، دوور له بۆکان و هه‌وزه‌گه‌وره، دوور له

محمد سعید جباری (ناسۆ)

پاییزه، وهرزی زهردی و هه‌له‌وه‌ینه، وهرزی که‌رانه‌وه‌ی مه‌له کۆچه‌ره‌کان بۆ گه‌رمین، وهرزی بارش‌تی سروشته، وهرزی سه‌رما و شه‌خته و بادوه‌یه. دووره ده‌وره‌ی بای زریانه. شه‌مال خۆی شارده‌وته‌وه و تا به‌هاری داها‌تو له‌گه‌ل گه‌رانه‌وه‌ی دووباره‌ی مه‌له‌کان خۆی دهرناخات. ئا له‌م ورزه توش و تاله‌دا، له‌م ولاته بئ خاوه‌نمه‌اله‌دا، «وه‌فا» بۆ هه‌میشه چاوی لێک نا، تا ئیدی پتر ئه‌م وهرزه توش و تاله به چاوه‌بێنیت و دلێ ناسکه‌که‌ی پتر بریندار نه‌بیت، به‌لام بۆ یارانى باوهفای «وه‌فا» هه‌ر ئه‌م پرسیاره‌ی به جئ هیشته که سه‌له‌هایه فارسان ده‌یلین: "خوبان چه بی صدا می میرند!" [مێرخاسان چ بێده‌نگ ده‌مرن!] به‌لێ کاک عومه‌ری سوولتانی «وه‌فا» شاعیری نوێخواری بۆکانی که سه‌ره‌تا به کتێبی شیعری فارسی «سرود پرستو» خۆی به خۆینه‌ری شیعره‌کانی ناساند و به خوو و په‌وشتی شاعیره‌رانه‌ی و ژیا‌نی سه‌راپا دا‌هینه‌رانه‌ی ته‌واوی خه‌لکی بۆکان و ناوچه‌ی ده‌گه‌ل خۆی کرده ئاشنا. رۆی «وه‌فا» ئاشنای هه‌موو ئینسانێ بوو. وه‌فا شاعیر بوو. وه‌فا عاشق بوو. وه‌فا کورد بوو. وه‌فا ناگرێکی له دهروون هه‌میشه

چيای ناله‌شکینه، به‌لام هەر به يادی ولات گویۆ به ئاوازه‌کانی
حه‌سه‌ن زهره‌ک شيعری ده‌گوت و چاوه‌ریتی دواړۆزی رووناکی
که‌له‌که‌ی بوو. جا بۆيه «شه‌ویۆ» ده‌کرده په‌مزی ئه‌وینه‌که‌ی و
وه‌فای خه‌تخۆش و شاعیر ئاواي ده‌هۆنده‌وه:

له دووری تۆ دلم شیواوه شه‌ویۆ!

به‌بی ئاگر له‌شم برژاوه شه‌ویۆ!

له‌وی رۆژتۆه دیمی بۆ هه‌وه‌لجار،

نه ئیمان نه دینم ماوه شه‌ویۆ!

به‌لئی ئەم دله ئازیزه ئەم ده‌نگه‌شيعرییه په‌سه‌نه‌ی فارسی و کوردی
ئەم ئاشنای هه‌موو ده‌رد و ئاشنایی له‌نیوماندا رۆیی و هه‌قمه‌ بلایم
به‌رۆینی ئه‌و «وه‌فا»ش له‌م ولاته‌ کۆچی کرد، چونکه ئه‌و نمونه‌ی
وه‌فاداری بوو و چوو له‌ مه‌رگیشدا له‌ په‌نای مامۆستای گه‌وره‌ی
شيعری موکریان؛ مامۆستا «هه‌قیقی»دا خاک له‌ ئامیزیان بگرت.
ئەو خۆشه‌ویسته‌ له‌ ریککه‌وتی ۱۳۷۳/۵/۱۷ [۱۹۹۴/۸/۸]دا
نامه‌یه‌کی رازاوه‌ی له‌ تاران‌وه‌ بۆ من نارده‌بوو که دوو شيعری تیدا
بوو، پێم هه‌یف بوو نه‌خه‌مه‌ به‌ر چاوی خۆینه‌رانی خۆشه‌ویسته‌ی
ئەم گۆفاره‌ گرانسه‌نگه‌، که یه‌که‌م دوو به‌یتی به‌م جۆره‌یه‌:

به بۆنه‌ی تۆوه بۆنی دئ هه‌لاله‌

به بۆنی تۆوه‌یه بۆن خۆشه‌ ژاله‌

به بۆنه‌ی تۆوه بۆن داره‌ گه‌زیزه‌

به‌بی بۆنت هه‌موو بوونی به‌تاله‌

که هەر ئەم دوو به‌یته‌ کافييه‌ کلاسی شيعری و راده‌ی هه‌ستی
پاکي له‌ شيعری وه‌زنداندا بخاته‌ روو ئه‌وا له‌ دواين به‌شی
نووسراوه‌که‌مدا شيعره‌که‌ی ديکه‌شی که بۆ منی نارده‌بوو و پێموایه
له‌ هه‌چ کۆی ديکه‌دا نه‌ته‌ی به‌ خه‌تی خۆی بۆتان ده‌نیرم هه‌وادارم
جیي په‌زنامه‌دی ئیوه‌ ئازیز پیک بێتیت.
هه‌روه‌ک دياره‌ شيعره‌که‌ی پێشکه‌شی به‌ «ئهممه‌دی شاملوو»
کردوه‌.

ئیدی هه‌موو لایه‌ک به‌ خودا ده‌سپیرم.

ئاسۆ، بۆکان

[۲۰۰۵/۱۱/۲۶] ۱۳۸۴/۹/۵

به بۆنه‌ی تۆوه بۆنی دئ هه‌لاله‌

به بوونی تۆوه‌یه بۆن خۆشه‌ ژاله‌

به بۆنه‌ی تۆوه بۆن داره‌ گه‌زیزه‌

به‌بی بۆنت هه‌موو بۆنی به‌تاله‌

سه‌عید گیان

نامه‌ جوانه‌که‌ت وه‌ک ئاوی گۆزه‌یه‌کی سوری سارد تونیه‌تی شکاندم
بریا منیش وه‌ک تۆ به‌سه‌ر وشه‌ و واژه‌ی کوردی دا زال بوايه‌م و بم
توانیایه‌ ئه‌وه‌ی له‌ دلم دایه‌ قه‌له‌مه‌که‌م بی نویی و «هه‌لبه‌ت نه‌ش
ترسایه‌م» به‌لام کویتر بم چ نازانم و چم بۆ وه‌سه‌ر یه‌ک ناخری.
شيعره‌ جوانه‌کانیشم هه‌رکامه‌ دو سی جار خۆینه‌ده‌وه‌ په‌ککو
شيعره‌کانت چهند ریک و پیکن ئاسۆ!! یاره‌بی له‌ چاوی به‌د به‌ دور
بی و قه‌له‌مه‌که‌ت هه‌ر وا غه‌ررا بی. شيعری «چاوه‌رئ» له‌وه‌په‌ری
جوانی دا بو رازاوه‌ و تازه‌ بوو به‌لام «پارکی نامۆ» شتیکی دی
وه‌ده‌ر ده‌خست شاکار بو شاکاریکی تابه‌ته‌ی ده‌یان وشه‌ی پر له‌
هه‌ست له‌ بێشکه‌ی «پارکی نامۆ»دا جۆلانه‌یان ده‌کرد «پارکی نامۆ»
له‌به‌ر دلی من که‌ژاوه‌ی رۆژ بو باله‌فه‌ری خه‌و بو ئه‌سپی هه‌تاو و
گۆمی چاو بو ده‌نگی باز و زنه‌ی ئاواز بو بانیه‌ی ده‌ست و لوتکه‌ی
هه‌ست بو باخچه‌ی دل و شه‌قامی گۆل بو مه‌کۆی تین بو ئاگری ژین
بو، لیتواولیتو بو له‌ ئیجساسی ناسکی شاعیرانه‌. له‌ بون و به‌رامی
نانی تازه‌ سه‌ررێژ بو و عه‌تری خه‌رمانانی هاوینی هه‌لده‌وه‌ری.
به‌داخه‌وه‌ هه‌موو ئیواره‌یه‌که‌ی ژبانی من له‌ ئیوارئ که‌ی پارکی
قه‌لای حه‌سه‌ن خانی تۆ ده‌چی پره‌ له‌ نامۆی و دلته‌نگی هه‌روه‌کو

هه‌موو ئیواریکانی ئەم به‌ قور گیراوه‌. ئه‌لعان که ئه‌و نامه‌یه‌ بۆ تۆ
ده‌نوسم بالای خۆر ورده‌ ورده‌ له‌ داوینی کیتو ده‌خزی و ده‌نگی
کونده‌بوی شه‌و به‌ دزه‌ دزه‌ ده‌نیشیته‌ سه‌ر دار و دیواری ولات
فرمیتسکی خه‌م هه‌روه‌ک هه‌میشه‌ له‌سه‌ر رومه‌تم قه‌تیه‌سه‌ ناخر ئیره
ولاتی خه‌مه‌ سه‌رزه‌وینی وه‌رهمه‌ شه‌قامه‌کانی پرن له‌ ماته‌م کوچه‌
و کۆلانه‌کانی پرن له‌ ته‌م. چرای رۆژ وه‌ک مه‌ززه‌ق به‌ ده‌ستی شه‌م
شه‌مه‌کویره‌ی شه‌وه‌وه‌ ده‌خولیته‌وه‌ پیکه‌نینه‌ی گورگ کارزوله‌کانی
ئه‌وین ده‌ترسینێ و په‌نجه‌ی دیوه‌زمه‌ی ترس گه‌نجه‌ به
ئیحساسه‌کان ده‌نارینێ جا به‌ قه‌ولی تۆ:

ئه‌وه‌ی شادی له‌نیو ئه‌و خه‌لکه‌ لا برد و خه‌می دانێ
به‌ نووکی خه‌نجه‌ری تۆله‌ی حه‌ق ئه‌ستینی خودا داچی

وه‌ به‌ قه‌ولی شاعیریکی فارس

اسمانا دلم از اختر و ماه تو گرفت

افتاب دگری خواهم و ماه دگری

خۆشم ده‌ویی - وه‌فا - ۱۳۷۳/۵/۱۷

بۆ کاروان سالاری شيعری نۆی فارسی بۆ ئهممه‌دی شاملوو

ته‌نیا وشه‌یه‌ک

گوتبوت: نامه‌وی

ناوی چه‌نگیز بزنام

نهم ده‌ویست ناوی

نادر فیتر بم

ناوی «موحه‌مه‌دی خواجه» و

ته‌یومور

ئهو تاوانبارانه

ئهو خوین خۆرانه

ئهمنیش: نامه‌وی

ناوی «نیرۆن» بزنام

نهم ده‌ویست ناوی

هیتلیتر فیتر بم

ناوی «ستالین» و

سه‌ددام

ئهو جه‌للادانه

ئهو درپندانه

ئهو خوین مژانه

که له‌ قولایی دله‌وه‌ له‌وان و

له‌وانه‌ی له‌وان ده‌چن

بیزارم

گوتبوت: ده‌مه‌ویست

ناوی که‌سیک فیتر بم

به‌لام فیتر نه‌بوم

ئهمنیش: ده‌رده‌که‌م

له‌ ده‌ردی تۆ ده‌چی گه‌وره‌م

ئهمنیش: له‌مه‌ترساله

له‌ وشه‌یه‌ک ده‌گه‌رپیم

ته‌نیا «وشه‌یه‌ک»

به‌لام

نای بینمه‌وه

وه‌فا

[وه‌رگه‌راوی کوردیی شيعره‌ فارسییه‌کان له‌لایهن مه‌لبنده‌وه‌ ئاماده‌ کراوه‌.]

شعره فارسیه کانی وهفا

(به وهرگیژاوی کوردی دوو پارچه شعره وه)

که سمایی و... شاعیران و هونه رهنه ندان ههستیان به وه کردبوو که ناوه رۆک و واتای تازه فۆرم و پیکهاته به کی تازه شی دهویتی و نیمایووشیج، به ئاکاداری له وه قه لشته ههراوهی که وتوته نیوان فۆرم و ناوه رۆک و به ئاکاداری له رهوتی شیعری جیهانی، له بواری فۆرم و پیکهاته شه وه به جه ساره تیکی هونه رهنه ندانه وه گۆرانکارییه کی بنه رهتی به دی هینا، واته ئه وه فۆرمه زال و چه قبه ستوانه ی تا سه رده می نیما شیعریان پی دهنوسرا، له لایه ن نیماوه وه لانران و شیعری نیمایی که له یاسایه کی تاییه تی کیش - جیاواز له یاسا کانی عهروزی پیشوو دا دهگونجا هاته پانتایی شیعری فارسیه وه. یه کهم کاردانه وه کان له ئاست گۆرانکارییه کی ئاوا قوول و بنه رهتی هه میشه نه رینی و ناهاود لانه یه، چون بیری باو بهر له وهرگرتن و په ره کرتنی ئه وه بیره نوپیه ده کرتیت. به لام به رده وام هه ن ئه وه هونه رهنه ند و شاعیرانه ی هه ر چه شنه نوپیکارییه کی به جی و به بایه خ ده قۆزنه وه و په ره ی پی دهنه ن.

عومه ری سولتانی وهک شاعیریتی کوردی، فارسینوس، یه کتیک له وه یه کهم که سانه یه که له کوردستانی ئیران به سنگیتی فراوانه وه له گه ل ئه زموونه نوپیه کی نیما دا رووبه روو بۆته وه و چیژی لیوهرگرتوو و خو شی به وه شیوازه زمانی شیعری نوپی تا قی کردۆته وه. ئه وه وهک هه موو شاعیرانی قوتابی نیما له ده یه ی سی (۳۰) هه تاویدا، واته زیاتر له په نجا سال له مه وه بهر، به فریدانی واتا سواوه کانی شیعری له شیعری فارسیدا، هه ولی بنیاتنای ئه زموونیتی نوپی بۆ په ره رده کردنی واتای تازه و که ره سه ی نوپی له شیعردا داوه. ئه گه ر شاعیرانی هاوسه رده می ئه وان له شیعری عهروزی زیاترین که لکه له یان لاساییکردنه وه ی شاعیرانی شیوازی خو راسانی و عیرا قی بووه و ناوه رۆکی شیعره کانیان به واتای قه سیده کانی «نه نه وه ی» و سه نایی و غه زه له کانی سه عدی و حافظ و... ئاخراوه، ئه وا شاعیرانی قوتابی نیما هه ولی که لکه رگرتن له بابته ی نوپی و نه گوتراویان داوه.

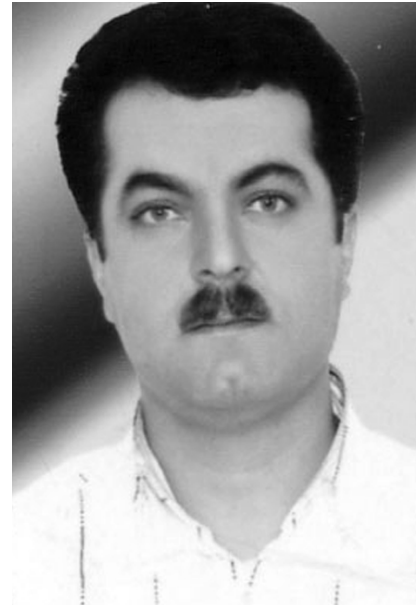
شیوه ی دایرانی ئه م شاعیرانه ش ههروهک خودی نیما له شیعری پیشوو، دایرانیکی یه که چاره که ی نه بووه، به لکو هه مووان سه ره تا به تاقیکردنه وه ی قالیه کانی وهک غه زه ل و چوارینه و دوویه تی و... توانای خو یان له ی بواره دا نواندوو و هه ولیانداوه ئه وه قالیانه ده کاریتن، به لام به ناوه رۆکیکی تازه تر و داهینه رانه تر له شاعیرانی «خولی که رانه وه» ی شیعری فارسی.

«وهفا» له شیعری «کونده بوو» دا به سه رنجدانه حال و بالی به ندیه که که هه ر خو یه تی، له گه ل خاوه ن به ندیخانه ده ووی و به و شیوه یه به خستنه رووی دوو چه شنه به ندیخانه ی واقعی و به ندیخانه ی هه راوی ههستی، باس له چه شنیکی دیکه ی روانین بۆ زولم و چه وساندنه وه و به ندیخانه و جه زه به کانی مرۆف له پانتایی هه ستیدا دهکا. به و شیوه یه ش، به زه فکرده وه ی دوو وینه ی جیاواز له مرۆف له دوو گۆشه نیگای جیاوازه وه، روانینی خاوه ن به ندیخانه که ده توانیت هیمای هه موو دیارده کانی زولم و چه وساندنه وه بیت، ده داته بهر تیری توانج و په خنه و تیی ده گه ییتنی که بۆ ناسینی مرۆف پیوسته چاویلکه ی پیش گریمانه کان وه لا بنیت. چون مرۆفی به ندکراو وهک مرۆقتیکی ئه ویندار و پاک خو ی پی مه لی ئه ویندار و خو شخوانی نیو ئه ویندارانه و خاوه ن به ندیخانه به ییتی ئه و روانینه ناراست و ئاویته ی پیش گریمانه یه ی که هه یه تی، به «کونده بووی» ده زانی و ده بینن. به لام قالیی ئه وه شیعره ی وهفا وهک زۆره ی شاعیرانی ئه وه سه رده م که نوپیکاریی خو یان له قالیی دوویه ییتی نوپدا داده رشت، دوویه ییتییه.

کۆنده کوژ

هۆ خاوه نی به ندیخانه
دهست هه لگره له ئازارم
به ندیخانه ت ته مه نمی له په نجه لیله کانیدا ژاکاند
زنجیر و کۆتی کۆیله ییم له پی که وه
که زنجیرت
وه گیانی هیناوه هه ناوی هتورم

دهست هه لگره له ئازارم
که له به ندیخانه ی هه راوی هه ستیدا
جگه له ژانی دلاری نه مچه شتوووه
له نپو هه لاله و به بیووندا
جگه له پنچکی دروو

یونس رهزایی

شیعری فارسی له دوا ی بزووتنه وه ی مه شرووته، به چه ندین هۆی جیاواز چ له باری ناوه رۆک و چ له باری فۆرم و شکه وه گۆرانیتی بنه رهتی به سه هه هات. بزووتنه وه یه کی سیاسی و کۆمه لایه تی وهک مه شرووته، بیتشک، له کۆمه لگایه کدا دیته ئاراه که ئه وه کۆمه لگایه به هۆی چاوه راوه یی و فراوانتر بوونی ئاسۆی بینین و تیکه یشتنیان، له زۆر بواردا خو ازاری به دیه یخانی ئالوگۆزه. له وه نپوه شه دا هونه رهنه ندان له ریزی پیشه وه ی ئه وه که سانه ن که به ده نگیتی دلیر نه ته نیا داوا ی ئالوگۆر ده که ن، به لکو خو شیان له سازکردنی پیکهاته و بیجمی تازه و نوپدا پیشه ننگ و په رده ی باو له پوخساری شته کان لا دهنه ن و پلانیکی نوپی بۆ بینین و باسی بابته پیوه ندیداره کان به کاروباری خو یان و کۆمه لگاوه داده ریژن. شاعیرانی دوا ی سه رده می مه شرووته به شیوه یه کی کارا ئاراسته ی شیعریان له فه زای وه می و دوور له واقعه وه به ره و ئاقاری کۆمه لگا و هه ناوی رووداوه کان په لکیش کرد و به و شیوه یه له گۆرینی ناوه رۆکی شیعردا به پشوویه کی نوپتر له رابوردوووه هاتنه مه یدان. دوا ی تپه پینه یی ماوه یه ک و تاقیکردنه وه ی زۆر ناوه رۆک و واتای تازه له نپو شاعیرانی ئه وه سه رده می وهک میرزاده ی عیشفی له شیعری «سی تابلوی مه ریهم» و فه رپوخی یه زدی و شه مسی

هیچم به نسیب نه‌بووه
به پتکه‌نینی دزیتوت
چیتز جکوله‌م مه‌که‌وه
که من له په‌نجه‌کانی مۆته‌که‌ی زۆردا
به‌ندکراوم

من که سه‌رده‌مانیک

پۆری کۆزی عاشقان بووم

ئێستا که هه‌زار مخابن

له‌چاوانی ره‌شبینتا

کوندیکی کۆیری بزێوم...

حه‌یف و جه‌خار

جگه له زایه‌له‌ی ناله‌ی تالی مه‌رگ

له‌و به‌ندیخانه‌یدا نابیسری

به‌سته و مه‌قامی ژیا‌نه‌وه

له‌و گۆره ره‌شه‌دا... به‌ئێ

که هه‌زار ناواتی تیدا نێژراوه

ترووسکه‌ی هه‌سه‌اره‌یه‌کی پیرۆز به‌دی ناکرێ

(سرروودی په‌ره‌ستوو، ل ٤، وه‌رگێزانی نازاد و به‌ده‌ستکاری‌یه‌وه)

جگه له ناوه‌رۆکی نوێی ئه‌و شیعره که باس له باب‌ه‌تیک ده‌کات پێش
خۆی که‌متر باس کراوه، ناوی خودی شیعره‌که‌ش ناویکی نوێ و
په‌په‌سته و وه‌بهره‌ینه‌ره‌وه‌ری ناوی پۆمانه به‌ناویانگه‌که‌ی سادقی
هیدایه‌ته. واته، وه‌فا، به‌تیریک چه‌ند نیشانی پتکاوه. یه‌که‌م ئه‌و
په‌وه‌ندییه‌ تۆکه‌یه‌ی که له‌نیوان ناوه‌رۆکی شیعری و ناوی
شیعره‌که‌یدا هه‌یه، ده‌خاته روو. چون به‌ندییه‌که که کۆت و به‌ندی
کۆله‌یه‌ی له‌مدایه و زنجیر له‌پتیه و له‌چالکی ره‌شدایه، چه‌نده له
ته‌نیا‌یی کونده‌بوو نزیکه. دووهم، ئه‌وه‌ی که نایه‌وێت بلێت ئه‌و
به‌ندییه‌ کونده‌بوویکه که ئێتر به‌تاریکی راهاتوو و
ئه‌وینداریشپیتی، به‌لکو ده‌لێت ئه‌وه له‌گۆشه‌نگای خاوه‌نی
به‌ندیخانه‌وه‌یه که ئه‌و له‌کوند ده‌چیت، ئه‌گینا ئه‌و له‌واکۆله‌ی
شیعره‌که‌یدا هاوار ده‌کات "حه‌یف و جه‌خار، ترووسکه‌ی
هه‌سه‌اره‌یه‌کی پیرۆز به‌دی ناکرێ".

ئه‌گه‌ر ناوی ئه‌م شیعره‌ش ئیرجاع بده‌ین بۆ ده‌ره‌وه‌ی ئه‌و ده‌قه،
هه‌روه‌ک پێشتر گوتمان ده‌گه‌ینه کونده‌بووی هیدایه‌ت که له‌و
سه‌رده‌مه‌وه تا ئێستا به‌تیک له‌به‌رزترین چیرۆکه‌کانی فارسییه.
به‌لام گرنگی ئه‌و ئاو‌ردانه‌وه‌یه له‌وه‌دایه که وه‌فا له‌سه‌رده‌میکدا ئه‌و
کاره ده‌کات که زۆریه‌ی به‌ناو مامۆستایانی کلاسیکی فارس
کونده‌بووی هیدایه‌ت و خودی هیدایه‌تیشیان دا‌بووه به‌ر تیر و
توانجی ناوه‌نه‌ری. ئه‌وه نیشاندهری ئه‌و راستیه‌یه که عومه‌ری
سو‌لتانی ئاگای له‌بزافه ئه‌ده‌بیه‌کانی سه‌رده‌می خۆی بووه و نه
ته‌نیا ئاگای لێیان بووه، به‌لکو شوێنیشی لێ وه‌رگرتوون، هه‌م له
نیما‌ی به‌دی‌هه‌نه‌ری شیعری نوێی فارسی و هه‌م له‌هیدایه‌تی
دا‌هه‌نه‌ر. وه‌فا بۆ خۆشی دان به‌و شوێن‌ه‌رگرتن و ناسیاریه‌یدا
ده‌نیت. ئه‌و له‌شیعری کونده‌بوودا، ناوی شیعره‌که‌ی به‌قه‌رز له
هیدایه‌ت وه‌رگرتوو و له‌فۆرمدا چاوی له‌نیما کردوو و ته‌نانه‌ت
په‌نگه‌ ب‌توانین بلێن ته‌نیا شاعیرێکی کورده هه‌ر له‌سه‌رده‌می
مه‌رگی نیما‌دا، جگه له‌وه‌ی ئاگا له‌کار و شیعری نیما‌بووه، به‌لکو
مه‌رگی نیما ده‌یه‌ه‌ژنیت و شینیشی بۆ ده‌کێریت و له‌شیعری
«مه‌رگی مه‌سیحا» دا هاوار ده‌کات: "دۆسته‌کانم با بیده‌نگ
بن/هاواریک دئ/هه‌والی مه‌رگی نیمایه..."

به‌لام کاری گرنگتری وه‌فا هه‌ر راست ئه‌و شیعرا‌نه‌ن که به
شێوازی نیما‌یی نووسییونی. له‌و شیعرا‌نه‌دا به‌وردی یاسا و
پتسا‌کانی شیعری نیما‌یی په‌چاو ده‌کات و ته‌نانه‌ت له‌شێوه‌ی
وێنه‌سازی و ته‌کنیکی شیعری‌شدا نزیکایه‌تیه‌کی زۆری له‌گه‌ڵ
شاعیرانی سه‌ره‌تای ئه‌و په‌وته هه‌یه. شیعری به‌کیشی‌کی عه‌رووزی
به‌لام پچر پچر ده‌چیته پێش، وێنه‌کان ته‌عبیر له‌فه‌زاکه‌لیکی نوێ و
نا‌اشنا بۆ خۆته‌نه‌ر ده‌که‌ن و به‌تایبه‌ت بۆ خۆته‌نه‌ری ئه‌و ده‌م،
ده‌توانین بلێن له‌نا‌شنای سهرینه‌وه‌دا توانای خۆی نواندوو.
شیعره‌کانی «گه‌ران»، «به‌سه‌ره‌اتی نیوه‌رۆ»، «پاشه‌که‌وت»، «چیت
ده‌وێ» و «دووره‌ده‌ست» له‌و شیعرا‌نه‌ن. ئه‌گه‌رچی ده‌توانین بلێن

ئه‌و شیعرا‌نه‌ش هه‌موویان یه‌که‌ده‌ست نین، به‌لام وه‌ک یه‌که‌م
ئه‌زمونه‌کانی شاعیرێکی نوێخواز چیتکه‌ی سه‌رنج و لێ‌وردبوونه‌وه‌ن.
له‌کۆتاییدا ده‌توانم بلێم عومه‌ری سو‌لتانی وه‌ک کوردیک که‌ نزیک به
شه‌ش ده‌یه له‌مه‌وه‌به‌ر شیعری فارسی نووسیه‌وه و په‌نجا سال
له‌مه‌وێش کتێبی «سرروودی په‌ره‌ستیکه»‌ی به‌چاپ گه‌یا‌ندوو، هه‌ر
ئه‌وه‌م مرخی شاعیرانه و توانای خۆی پێشاندوو، به‌تایبه‌ت گرنگ
ئه‌وه‌یه که به‌ئاگادارییه‌وه په‌گه‌ڵ بزافی نوێخوازی شیعری فارسی
که‌وتوو. به‌لام مخابن ئه‌و کتێبه‌ یه‌که‌مین و دا‌هه‌مین به‌ره‌مه‌می بووه
و هه‌ر ئه‌وه‌ش بۆته هۆی ئه‌وه‌ی که نووسین و گوتن له‌سه‌ر شیعری
ئه‌و دژوار بیت. چونکه ئێستا باس له‌شیعری شاعیریک ده‌که‌ین که
دوای ئه‌و کتێبه، که په‌نجا سال له‌مه‌وێش چاپی کردوو، به‌ده‌یان
شێواز و به‌هه‌زاران فۆرمی تازه‌ی شیعری بینیه‌وه و خۆته‌ندۆته‌وه.
ئایا وه‌فا دوای «سرروودی په‌ره‌ستیکه» هه‌نگاوی به‌ره‌و‌پێشی بۆ
دووربوونه‌وه له‌وه‌یه‌که‌م ئه‌زمونه‌ی خۆی له‌به‌ستینی شیعری
فارسیدا هه‌لگرتوو! ئه‌گه‌ر هه‌نگاوی نابیت، ئه‌وا جیتی خۆش‌حالییه
و ئه‌گه‌ر نا، ئه‌وا ده‌بیت بلێن مخابن بۆ وزه‌یه‌کی دا‌هه‌نه‌ر که
ته‌نگوچه‌له‌مه‌ی هه‌ستی له‌شیعری دوورخسته‌وه و هه‌نگاوی پێ شل
کردوو. بۆ و‌لامی ئه‌و پرسیاره‌ش ده‌بیت چاوه‌ڕوانی بلا‌بوونه‌وه‌ی
باقی به‌ره‌مه‌کانی وه‌فا بین، تا بزانی له‌سرروودی په‌ره‌ستیکه‌دا تا
کۆی فریوه.

سرروودی په‌ره‌ستیکه

هه‌ر ئێستا که‌ش کله‌ پر تینه‌که‌ی رۆژ
بزه‌ ده‌رژیته‌ سه‌ر هه‌ر به‌رد و داریک
هه‌ر ئێستا ش ده‌نگی گه‌رمی مه‌ل ده‌بیسری
له‌سه‌ر دوندی لقی سووره‌چناریک

به‌ئێ ئێستا ش له‌له‌زه‌ی با‌لی کۆتر
دلی عاشق ده‌له‌رزێ رام و ئارام
شه‌رابی شه‌ونمی رۆژی به‌هاری
دڵۆبه‌ی دئ له‌به‌ژنی سه‌وزی بادام

به‌ئێ ئێستا ش له‌کانی مانگه‌شه‌وره‌را
ده‌چۆریته‌ چه‌مه‌ن هیدی ته‌لای قال
غوروری پر گری فانووسی په‌روین
له‌گه‌ڵ ناخی شه‌وی تار بوو به‌هاوما‌ل

هه‌ر ئێستا که‌ش له‌فرمیتسکی به‌هاران
گولی خاشخاشی لاو سووریان له‌به‌ردا
له‌سه‌ر گۆمیلکه‌کان سه‌رمه‌ست و شه‌یدا
په‌ره‌ستیکه‌ هه‌وای عه‌شقیان له‌سه‌ردا

به‌ئێ وا ئاسکی جوان کاتی به‌یانی
به‌ره‌و زه‌نوێر و ده‌شت و ده‌ر سلی کرد
به‌ئێ وا بۆنی دووری نه‌رگسی مه‌ست
له‌که‌له‌ی رێبواراندا گولی کرد

له‌بانی به‌به‌یانی مه‌رمه‌رین را
هه‌ر ئێستا ش تیشکی رۆژ ده‌رژیته‌ خوارێ
له‌شیعری پر له‌هه‌ستی دلبزێوم
هومی‌دی سه‌وزی دوارۆژ داده‌بارێ

ده‌روده‌شت شه‌و له‌بادی پر به‌رامه
سه‌ری گه‌رمه به‌پیا‌له‌ی جوانی شه‌وبۆ
په‌ره‌ستیکه‌ش به‌ده‌نگی لیل و گه‌رمی
حه‌ریری گۆپی شه‌وی کردوه‌ قه‌لاچۆ

(سرروودی په‌ره‌ستوو، ل ٧٣، وه‌رگێزانی نازاد و به‌ده‌ستکاری‌یه‌کی که‌مه‌وه)

زستانی ١٣٨٤

سوله پمان فهرشني

گه رانه وهم مه يي، له نيو حه ساري چاره نووس
به خوځم نيبه كه هه ده ليم، پسا رهگي حه سانه وم
ئه تو ده لني په ژاره يه، كه بوو به چه تری سهر دلم
ئه وه چ بوو كه هه لفری، له جيژوواني هه وه لم

پاييز! بو وا ده كه ي له و دله په روه از بووه، له خوځه ويستي ولاته كه م؟!
باوهش باوهش به فرمي سكي چاوه كانم كه لا ده شو مه وه و مزگيني به هاريان ده ده مي!
بو به وه وه ره شانته نالني لاجن له سهر شه و ئه ستيره كان!
بو به روكي حه سانه وهت لي گرتووم، بو ناهيلي شين بم هه تا به هار دادی؟

به بي باراني و وشكه سالي راهاتووم! وشه كانی شاعیرانی ولاته كه م ده بنه باران، سهر و پرچی هه موو داره كان ده شو نه.
بو ليم ناگه پرپی بحه سيمه وه له جيژوواني ئه ستيره كان؟!

لاسه كه گه نمه كانی موکريان خوړ چاك دهناسن و پي راهاتوون، من پيم خوځه ئه ستيره كانی وا دینه باوهشی خاكه وه،
حه ریری نالاي ولاته كه م به سهر شانیا نه وه بي، پيم خوځه ئه ستيره بن له سهر سينگی ناله شكينه!
ئه ري ناله شكينه چه ند سالي دی به رگه ي ئه هه موو خه مه ده گری؟
بو گر ناگری به تيشکی ناگری ئه هه موو شه مه؟
بو نابی به هه زاران كوتر و بروی به ره و پیری ناسمان؟
تاكه نگی به چاوه روانی كوژانی ئه ستيره كان ده روانی؟!

چوومه سهر هه دریا په كه،
باسی ده ریای دلی تو م کرد، كه چو ن هه زاران ئه ستيره به خيو ده كه ي به ته نیایی!

تو پیت وایه به ته نیا ماویه ته وه؟!
ئه ی ئه وه نيبه به كو لمه وه ی، بو هه موو شوینیک ده تگيرم!
وشه كانم پتيان خوځه، هه موو روژیک به ناوی حه وزه گوره روومه تيان به تزی،
له داوینی ناله شكينه شين بن!
وهرن به په پوله بلین بيته شيعر و هه لفری، به بالی ناره زوو بلین په رده ی بيده نگی دادری.
ده ليم له شاريك نزيك بيمه وه، كه ئه ستيره به خيو ده كا،
كوا پيم ده كری باری خه می شاريك و ولاتيک به ته نیا هه لگرم؟!
به بي بارانی و وشكه سالي راهاتووم،
به بي وه فایي و بيده نگی رانه هاتووم،
كوا پيم ده كری به بي «وهفا» بژيم؟!

۱۰۰۰ سهر ماوه زی سالی ۲۰۰۵
كوژن - ئه لمانیا

بۇ مامۇستام «وہفا»

مېدىيا

ئەي مەلى خۇشناۋى وەفا
 ئەي ھوماي بەختى ئاسمانم...
 چ نوقمى بوو ئەم پاپۇرەي لەشى تۆ
 لە دەرياي ھىۋاي مە .
 سەرم سوورپماۋە چلۆن باۋەر
 بە ئازارى فرىنى ئەبەدىيت بگەم .
 ئەي بلوئىرى خامۇش
 كىۋەكان مات و بى دەنگى تۆن .
 «تۆلەكە» و «بېژنگ بەسەر»
 «نالەشكىن» و «كەلتەگە» و «كىۋەرەش» .
 ئەي مەلى خۇشناۋى وەفا
 ئەي چاۋى بىنايى شار
 زۆرمان بىستووہ دەرەق بە بوونى راپوونت
 ئەو كاتەي نەمامى بىرورپات سەرى ھەلدا .
 كەوئاسا ھەستا دەنگت
 لە كۆلانى كۆنى ھەوزەگەرە
 لە كۆخە پىر گەنجەكەي «مىرزا ەبللا»
 تىشكى بەيانىكى نوئى بوو دەنگت
 لە پۆژھەلاتى دواكەوتوۋى زەمان و زەين و
 لە دواي لەشى شەكەتى شىعر و شوپرىشى بىستوچوار
 ئەي مەلى خۇشناۋى وەفا
 پەرى بە پەرى ئەمرۆئى ئېرە
 والايە لە سۆماي چاۋى تۆ .
 دەزانى ھىتسوۋى بەرى ئەم باخە پەزە
 لە ھەۋاي ھەناسەي تۆۋە
 بەرى ھىتاۋە .
 بە ئەسرىنى شەونخوونى زۆر شەۋانى
 شارت
 زارۆي كازىۋە راپوۋ لە خەو .
 ئەو شەۋانەي شارپان لە خەو كرد
 بۇ پاساۋى مالەومال سەربەستى خۆيان .
 ئەو شەۋانەي تەمى ترسيان
 ۋەكو چارشىۋىكى نەكەت
 بەسەر شارداسەپاند .
 ئەو شەۋانەي بېداديان دامەزاند و سېدارەيان ھەلبەست .
 چەكى قەلەمت رانەۋەستا
 چەكى دەنگت ،
 بى دەنگ نەبوو
 شانى ھىممەتت دايە بەر
 بۇ خانوۋى نوئى دوارۆژى شىعر و ژيان
 «پەرەستىلكەت» پەۋانەي باخچە كرد
 ئەي مەلى خۇشناۋى وەفا
 كوا چاۋى ھەست و ھۆشم
 برۋا بكا
 بە خامۇشىي تۆ...
 برۋا بكا
 بە خامۇشىي تۆ...

۲۰۰۵/۱۱/۲۶

پىم خۇشە خەمت بمىنى

فايق سولتانی

چ تال و دلتهزىن بوو دىتنت

لە دوايىن دىدار

نەمدەزانى لە كام سووچەۋە بېمە سەيرى چاۋت

– چاۋى بە فرمىسكى ھەناۋ وىشك ھەلگەرپاۋت

ۋشەي سەوزوسوورم دەدیت بە خەيالتدا دەگەرپان

بى ئەۋەي دەرەتانى دەرپرېنيان ھەبېت

ئەو ئەندامە لاۋازە بى «وہفا» يە بەندىخانەي ھەست بوو،

بەلام شعور نا ، ھەرگىز!

لە قفلى زمانتدا ھەزاران ۋشەي بەندىكراوم دەدیت

كە دواي چركەيەك دەمردن .

گەرچى تۆ رۆيشتى لەنيومان

پىم خۇشە خەمت ۋەك شىعرت بمىنى لامان

خەمىكى شىرىن

ۋەفاگيان